

HISTORISCHE KRING EEMNES



juni 2011 jaargang 33, nr. 2

verschijnt viermaal per jaar

DOEL VAN DE VERENIGING IS:

Bevordering van de kennis van - en de belangstelling voor de geschiedenis in algemene zin en de geschiedenis van Eemnes, met aansluitend gebied, in het bijzonder.

BESTUUR

Voorzitter:

H.A. van Hees, Kerkstraat 15
3755 CK Eemnes, 035-5389849

Secretaris:

J.J. Groeneveld, Zilverschoon 37,
3755 TH Eemnes, 035-5381609

Penningmeester:

J. Frantsen, 035-5310442
HKE-Girorekening nr. 2080362
HKE-Rabobank nr. 315911425

Leden:

Mw. N.E. Lemckert, 035-5311913
J.B. Nouwens, 035-5389239
R.T. van der Schaaf, 035-5386094
Mw. E.C.M. Seure, 035-5310129
J.J. Smids, 035-5387572
J.J. van Wijk, 035-5314689

LEDENADMINISTRATIE

G.A.M. van Wijk-Blom, 035-5314689,
Raadhuislaan 39, 3755 HA Eemnes.

Lidmaatschap leden € 14,- p.j.,
incl. kwartaalblad, excl. verzendkosten.
Vrienden HKE minimaal € 15,- p.j.
Opzegging schriftelijk voor 1 december.
Losse nummers € 4,- excl. verzendkosten

INTERNET HKE-ACTUEEL

www.historischekringeemnes.nl
info@historischekringeemnes.nl

KWARTAALBLAD

Redactieadres/advertenties

Graanoogst 3, 3755 HN Eemnes,
035-5387572, jjsmids@casema.nl

Eindredacteur:

Joop Smids

Opmaak:

Hans van Gelder

Druk:

Graficient Printmedia – Almere

WERKGROEPEN

Bebouwingsgeschiedenis:

R.T. v.d. Schaaf, 035-5386094

Beeld en Geluid:

J. Frantsen, 035-5310442

Beheer archief en voorwerpen:

J.J. Groeneveld, 035-5381609
J.J. Smids, 035-5387572

Bibliografie:

R.T. van der Schaaf, 035-5386094

Foto's:

P. Scholte, 035-5387269

Genealogie:

H.A. van Hees, 035-5389849

Interviews:

H.A. van Hees, 035-5389849

Tentoonstelling:

J.J. Smids, 035-5387572

Website:

W.A.M. de Witte, 035-5388130

© 2011 Historische Kring Eemnes. Alle rechten voorbehouden. Het geheel of gedeeltelijk overnemen van artikelen is slechts toegestaan na toestemming van de redactie. De uitgever heeft er naar gestreefd de rechten van illustraties volgens wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen nog bepaalde rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht zich te wenden tot de uitgever: info@historischekringeemnes.nl. Auteurs die in dit tijdschrift publiceren geven daarmee onvoorwaardelijk toestemming tot het in digitale vorm opnemen in openbare databases.

Inhoud

Oudheidkamer	59
In Memoriam Reinier Ruizendaal	60
Interview met Leo Beekhuiszen (<i>Jan Delfgou</i>)	61
25 Jaar Vrijheidsmonument 1987-2012 (<i>Jan Out</i>)	71
De beide Eemnessen in 1811: Naar één gemeente (<i>Jan Out</i>)	72
Oproepen:	
Hengelsportvereniging FLEVO	76
Vierkante mutsen	77
Eemnesser Tradities	78
Koninginnefeesten	78
Tennisvereniging Eemnes	110
De Eemnesser korenmolens (<i>Evert van Andel</i>)	79
We weten wie het zijn	96
De familie Van Wickenvoort - deel 1 (<i>Wiebe van Ijken</i>)	97
Inleveren kopij voor het volgend nummer	112

Van de redactie

In dit 56 pagina's dikke kwartaalblad zijn, naast lezenswaardige en informatieve artikelen, diverse oproepen opgenomen met het verzoek of u wellicht hulp en bijstand kunt verlenen. Voor twee oproepen vraag ik uw bijzondere aandacht, zonder de andere tekort te willen doen. Die twee oproepen betreffen leden en oud-leden van Visvereniging FLEVO en Tennisvereniging Eemnes (TVE), die volgend jaar hun 50 respectievelijk 40-jarig bestaan gaan vieren. Het is niet alleen de eerbiedwaardige leeftijd van beide verenigingen die

aandacht verdient maar ook en vooral het grote aantal leden dat zij vertegenwoordigen.

Om dit te vieren heeft de Historische Kring Eemnes de jubilarissen aangeboden samen een tentoonstelling te organiseren in de Oudheidkamer. De uitnodiging is enthousiast ontvangen door FLEVO en TVE. Afsproken werd de tentoonstelling van november 2011 t/m mei 2012 te doen plaatsvinden. Wat de oproep inhoudt, leest u in de betreffende artikeltjes van de verenigingen.

Joop Smids

Tentoonstellingen Oudheidkamer



Oudheidkamer Eemnes
Raadhuislaan 2a
Telefoon 035 - 5382375

Geopend:
zaterdag van 14.00 - 16.00 uur
Toegang gratis

IN MEMORIAM

Reinier Ruizendaal, 1924–2011

Wie kent niet die imposante beukenboom op de hoek van de Laarderweg en de Driest! De mooiste boom van de Laarderweg, diep geworteld in de Eemnesser grond. In het huis naast die boom werd op 24 september 1924 Reinier Ruizendaal geboren. Net als de beukenboom raakte Reinier diep geworteld in de Eemnesser grond. Weliswaar woonde hij na zijn huwelijk lange tijd in Bussum; op een gegeven moment kwam hij terug naar Eemnes en ging weer in zijn ouderlijk huis wonen.

Al van jongs af aan had hij belangstelling voor historie en was hij een verwoed verzamelaar o.a. van foto's en oude ansichtkaarten van Eemnes. Toen dan ook in 1979 de Historische Kring Eemnes werd opgericht, was hij er als de kippen bij om lid te worden. In 1988 werd hij bestuurslid en toen onze vereniging in 1993 de beschikking kreeg over een Oudheidkamer werd Reinier daar de huismeester van. Met veel liefde heeft hij zich tot 2009 ontfemd over onze ruimte. In de vergaderruimte organiseerde hij vele jaren zijn eigen kleine tentoonstellingen. Daar lagen dan spullen uit het particulier "museum", dat hij er thuis op na hield. Soms vonden mensen deze kleine tentoonstellingen interessanter dan de grote in de Oudheidkamer.

De laatste jaren kreeg Reinier te maken met een afnemende gezondheid. Maar hij was een vechter en bleef zorgen voor "zijn" Oudheidkamer en hij bleef



bestuurslid. Nadat zijn ziekte eind 2009 een onomkeerbare wending nam, hebben we Reinier begin 2010 geadviseerd te stoppen.

We dachten toen dat het einde nabij was. Zijn vechtersmentaliteit heeft ervoor gezorgd dat hij toch nog ruim één jaar geleefd heeft. Op 26 april jl. is hij overleden in zijn geboortehuis. Zo lang hij er staat zullen we die imposante beuk in de tuin vereenzelvigen met Reinier: diep geworteld in de Eemnesser grond!

We bedanken Reinier voor alles wat hij voor de HKE gedaan heeft en we wensen zijn vrouw Joke en de verdere familie veel sterkte in deze moeilijke periode!

Namens bestuur en leden van de Historische Kring Eemnes

Henk van Hees, voorzitter

Interview met Leo Beekhuiszen

JAN DELFGOU

Leo Beekhuiszen, geboren en getogen Eemnesser, is bij velen bekend als klompenmaker. Ik had met hem een gesprek. Op het enthousiasme waarmee hij mij deelgenoot wilde maken van zijn werkervaring zat geen rem. Het was een genoegen hem nader te leren kennen.

Leo is in 1955 geboren op de Meentweg, nummer 127, toen, en nu nog steeds, de laatste woning aan de westzijde van de weg, binnen de oude dijk waar de Meentweg omhoog, richting Blaricum. Vader Beekhuiszen was slager van beroep en hobbyboer met rond de tien koeien. Het gezin, met toen al twee kinderen, was daar eerder, in 1954, naar toe verhuisd. Vader kwam oorspronkelijk van Soest en moeder van Rotterdam. De woning die eerst gehuurd en later gekocht werd, bleek nog later in slechte staat te verkeren, werd toen afgebroken en in 1966 nieuw herbouwd. Omdat de grond ter plekke nogal drassig was, werd besloten de grond onder en rondom de nieuwe woning, op dezelfde plaats, 80 cm te verhogen. Daarvoor gebruikte men de tot puin verwerkte resten van de oude woning, aangevuld met materiaal dat vrij was gekomen bij de verbouwing van de toenmalige Mariaschool aan de Jhr. C. Roëlllaan.

Na de lagere school, op de School met den Bijbel, bezocht Leo de LTS in Huizen, waar hij werd opgeleid tot timmerman waarna hij in de woningbouw ging werken. De door hem als zodanig ervaren woningnood in Eemnes bracht hem in 1978, het jaar waarin hij trouwde met Annemiek, naar Hilversum en later met het kopen van een huis in de Parklaan, in 1984, weer terug naar Eemnes. Daar werden ook hun beide dochters geboren, Mariska in 1986 en Yvonne in 1988.

Zijn broer Eric was bij het ouderlijk huis blijven wonen. Hij was veeboer met een veertigtal koeien. Hij was eigenaar van de grond en de verdere opstallen en woonde in een noodwoning achter de koeienstal. Ook had hij de nog resterende grond buiten de oude dijk, tot aan de Goyersgracht en de Goyerweg gekocht en daarop een grote schuur laten bouwen, die ook voor zijn vee kon worden gebruikt.

Toen Eric in 1992 zijn geluk in het buitenland ging beproeven en naar Denemarken vertrok, nam Leo de twee kavels van hem over, werd eigenaar van alle grond

Woonhuis Meentweg 127.



Woonhuis en opstallen met achterin de klompenwinkel.



en de opstallen en ging met zijn gezin in de noodwoning wonen. In feite was toen voor hem de cirkel weer rond, letterlijk terug op zijn geboortegrond.

Hij maakte toen ook direct plannen om op de buitendijkse kavel, aan de schuur vast, een nieuw huis te laten bouwen. Maar bij het uitwerken daarvan lagen zowel de gemeente als ook de provincie behoorlijk dwars. Leo twijfelt nog steeds of hij daarbij alleen van gebrek aan medewerking moet spreken of dat hij doelbewust is tegengewerkt. Al met al heeft het zestien jaar geduurd alvorens hij in 2009 zijn nieuwe huis (Meentweg 129A) kon betrekken, waar hij overigens nu, samen met Annemiek, met veel genoeg woont.

VAN TIMMERMAN TOT KLOMPENMAKER

Rond 1980, Leo woonde toen dus in Hilversum, ging het in de bouw wat slechter, was er niet altijd werk voor een timmerman en keek Leo uit naar andere mogelijkheden om de schoorsteen aan het roken te houden. Ontwakende handelsgeest noemt men het, maar het heeft toen wel een grote verandering in zijn leven gebracht, waarvan hij tot aan de dag van vandaag geen moment spijt heeft gehad. Bij toeval namelijk las hij toen in de krant een advertentie waarmee werd aangekondigd dat in de provincie Noord-Brabant een machinale klompenmakerij, door gebrek aan opvolging, genoodzaakt was te stoppen. De hele zaak werd te koop aangeboden. Onder anderen ook 1500 paar klompen, in alle mogelijke maten. Leo heeft die hele partij toen opgekocht, in een garage opgeslagen en is in de klompenhandel gestapt. Overigens zegt hij zeer nadrukkelijk dat hij toen niets met

De nieuwbouw Meentweg 129A.



Vanaf de Meentweg de oude dijk, richting Blaricum, met links Meentweg 127 en rechts, buitendijks, Meentweg 129A.



klompen had en dat het ook een andere aanbieding van een totaal ander product had kunnen zijn. Hij ging toen dus klompen verkopen, vanuit huis en op markten en hij ging ook boerderijen langs om zijn koopwaar aan te bieden. Nadat hij in 1984 in de Parklaan in Eemnes kwam te wonen werd daar de garage uitgebouwd en als een klompenwinkel ingericht.

Naarmate hij echter meer verkocht, moest hij na enige tijd ook steeds meer nee verkopen, omdat een aantal gevraagde maten niet meer voorradig was. Hij kwam toen in 1985 op het idee zelf klompen te gaan maken. Immers als goed timmerman wist hij met gereedschap om te gaan, wat echter voor klompen maken wel bijzonder was en uiteraard nog moest worden aangeschaft. In Schijndel was toen een smid, ene Van Tiel, daarin gespecialiseerd. Deze smid kon het zich echter op zijn wat oudere leeftijd permitteren alleen te werken als hij er zin in had. Dat had tot gevolg dat het wel drie jaar duurde alvorens het gereedschap compleet was en Leo zijn eigen klompenmakerij volledig had toegerust. In de achtertuin van zijn huis, in de Parklaan, begon hij toen zelf klompen te snijden. Het duurde echter enige tijd alvorens hij zich zelf voldoende had bekwaamd om zich ambachtelijk klompenmaker te kunnen noemen. Er komt ook heel wat voor kijken:

Klompen worden in hoofdzaak gemaakt van populierenhout. Soms wordt ook wilgenhout gebruikt, dat van nature vochtiger is. Voor een klomp wordt eerst een blok gezaagd waar het buitenmodel uit wordt gehakt, dat daarna in detail wordt bijgesneden. In het buitenmodel wordt het stuk hout dan uitgeboord en model gesneden. Om daarbij schaduwen te vermijden, werkt de klompenmaker het liefst bij daglicht. Heel belangrijk is dat de bijbehorende tweede klomp het spiegelbeeld van de eerste klomp moet zijn.

Klompen op voorraad.



Voor de verkoop is Leo wel altijd machinaal gemaakte klompen blijven inkopen.

De allereerste keer dat Leo als volleerd klompenmaker naar buiten optrad, was in 1988, tijdens een veemarkt in 's-Graveland. Maar toch nog niet helemaal zeker van zijn zaak ging hij daar met knikkende knieën naar toe. Het werd echter een succes en dat bracht hem daarna op veel jaarmarkten en braderieën waarbij hij naast het demonstreren van het handmatig klompen

maken altijd ook een kraam had, waar zijn vrouw Annemiek de verkoop van klompen verzorgde. Bovendien werden ook verschillende artikelen als jassen, werkbroecken, hemden, boerenkielen, sokken, riemen en klompen als souvenirs aan het verkoopassortiment toegevoegd. Het aantrekkelijke van die combinatie, demonstratie en verkoop, was dat Leo de belangstelling wekte voor de klandizie bij Annemiek. En een bijkomend voordeel was dat Leo werd uitgenodigd en voor de kraam geen staangeld werd gevraagd. En dat was de eerste verdienste.

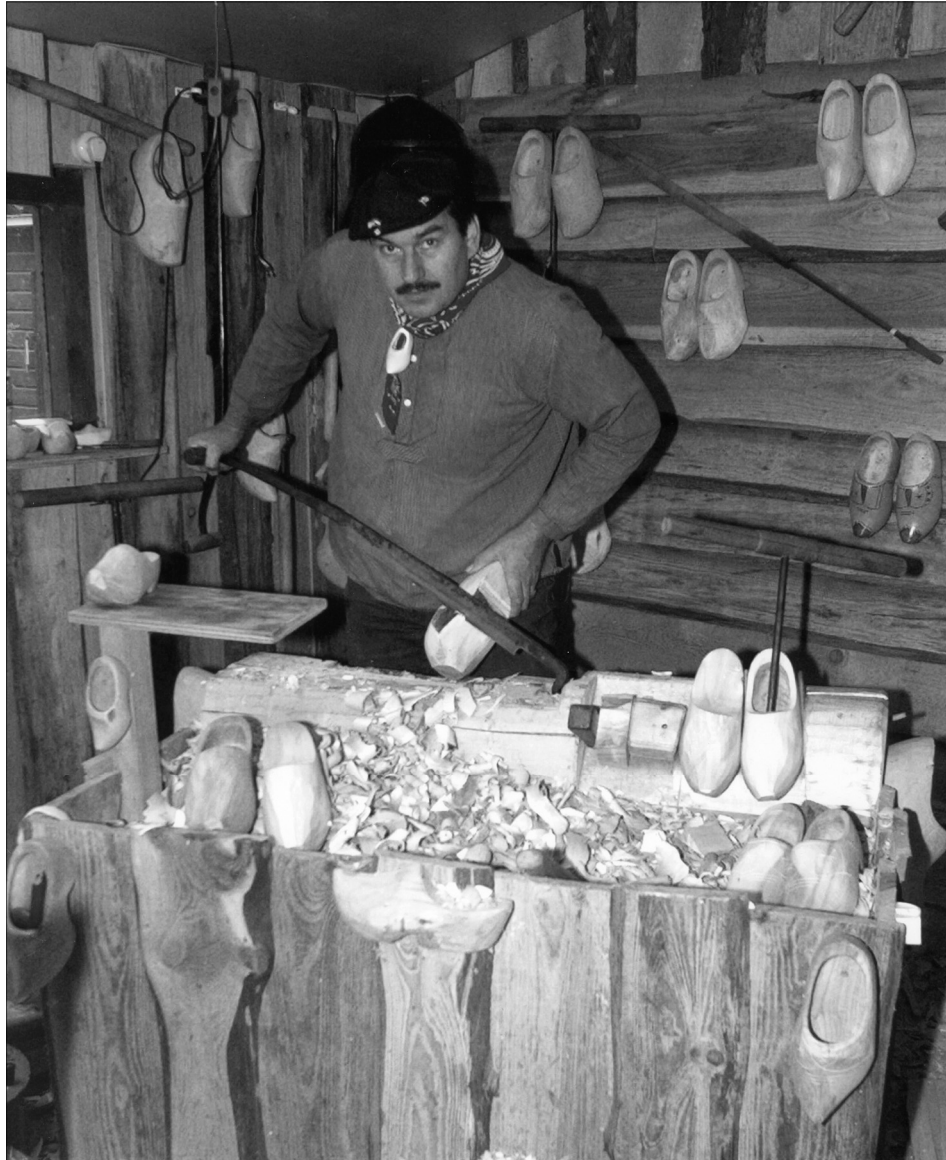
Ook nadat het gezin in 1992 naar de Meentweg was verhuisd, ging men hier mee door. In de koeienstal was nu ruimte voor een wat ruimere klompenwinkel en hij richtte daar ook een werkhoek in om handmatig klompen te kunnen maken. En bij afwezigheid, als Leo en Annemiek op reis waren, kon de winkel open blijven en werden de klanten door vader Beekhuiszen geholpen.

De demonstraties en verkoop op de markten hebben ze samen 25 jaar lang gedaan. Dat zegt genoeg! De verkoop gaat echter nog steeds door en op Meentweg 127 staat de deur van de winkel voor belangstellenden nog steeds open.

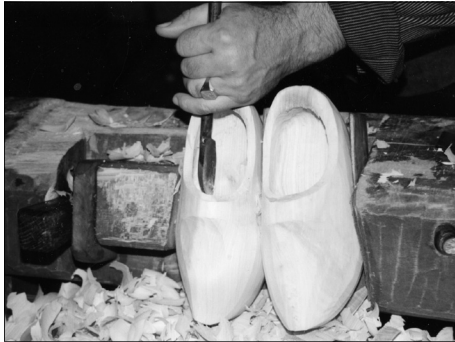
NATIONAAL KAMPIOEN

Toen bleek dat Leo dit nieuwe beroep van handmatig klompen maken volledig beheerste en dat hij in die tijd ook nog de jongste klompenmaker was, durfde hij ook de uitdaging aan te nemen zich met anderen te meten. En daartoe was binnen de branche volop gelegenheid, doordat door de stichting Nationale Klompenbeurs al vanaf 1926 in Sint-Oedenrode jaarlijks het nationaal kampioenschap handmatig klompen maken wordt georganiseerd. Deelnemende klompenmakers krijgen dan

De klompenmaker aan het werk.



Letterlijk: 'hand gemaakt'.



De klompenwinkel.



de uitdaging om met eigen gereedschap een paar klompen te maken dat beoordeeld wordt op pasvorm, model en kwaliteit. De winnaar mag zich daarna een jaar lang de allerbeste klompenmaker van Nederland noemen. Leo wilde daar ook wel eens aan deelnemen en behaalde dat Nationaal kampioenschap zelfs zes maal, in de jaren 1997, 1998 en 1999 en in 2002, 2003 en 2006. Voorwaar toch een uitzonderlijke prestatie. Zijn grote bekendheid binnen de branche heeft hem daarna een vaste plek in de organisatie bezorgd en hij werd gevraagd als keurmeester en hoofd-jurylid. Ook is hij nog steeds ondersteunend lid van de Nederlandse Vereniging van (machinale) Klompenfabrikanten en met blijvende belangstelling draagt hij die organisatie een warm hart toe.

BEKENDHEID GEEFT OOK VERPLICHTINGEN

Mede door die nationale kampioenschappen kwam Leo meer in het nieuws en werd hij ook bekend bij organisaties die ons land in de wereld op de kaart zetten en werd hij steeds meer gevraagd aan verschillende buitenlandse manifestaties deel te nemen. Daarbij bezocht hij een aantal malen onder anderen Amerika en Japan. En via Joop v.d. Ende kwam hij ook veel op internationale congressen. Leo heeft daardoor toch veel van de wereld gezien. Plezierig was dat bij gelegenheid ook zijn twee dochters mee konden. Als onderdeel van de Holland-promotie waren die dan gekleed in Volendams kostuum en uiteraard op klompen.

In Amerika hebben alle staten, voor emigranten uit Nederland, een eigen Hollandse Club. Datzelfde geldt ook voor emigranten uit tientallen andere landen. En die

Leo demonstreert in Japan.



De eerste aankoop in 1973, het begin van een hobby.



De topper uit de verzameling, de D25, van hetzelfde bouwjaar, 1955.



clubs kwamen zich één keer per jaar allemaal presenteren. Daar kwamen dan duizenden Amerikanen op af. Interessant daarbij is dat al die Amerikanen, als emigrant, toch nog de cultuur van hun vaderland hebben behouden en dat dan demonstreren. Leo vond dat steeds bijzonder opvallend. Vooral in Florida heeft hij dat ervaren. En daar tussen stond hij dan klompen te maken en moest hij uitleggen dat hij uit Eemnes kwam en waar dat op de kaart was te vinden.

In het bijzonder de bezoeken aan Japan en het contact met de Japanners hebben op Leo grote indruk gemaakt. De aandacht die deze mensen hadden voor zijn demonstraties en het geduld waarmee zij in alle stilte stonden te wachten op de klompen die soms ter plekke voor hen werden gemaakt, was heel bijzonder. Aan zijn deelname aan onder andere de manifestatie ter gelegenheid van de viering van 400 jaar handelsbetrekkingen, heeft hij dan ook goede herinneringen.

Overigens had de voorbereiding van de deelname aan zo'n manifestatie, als in Japan, heel wat voeten in de aarde. Vooral ook omdat uit kostenoverwegingen al zijn gereedschap en materiaal niet met het vliegtuig, maar per boot moest worden vervoerd en alles al twee maanden vooraf moest worden geregeld. Zo had hij zijn werkbank al opklapbaar gemaakt en verder werden alle houten blokken vooraf gezaagd en om vochtverlies te voorkomen, apart per blok in plastic gepakt. Daarvoor werd dan wel het van nature vochtiger wilgenhout gebruikt. Maar dat ingepakte vocht gaf dan weer schimmel wat later, ter plekke, dus weer moest worden schoongemaakt. Maar verder had hij alleen maar positieve ervaringen.

Daarbij heeft hij ook heel veel uitnodigingen moeten afslaan. En ook de tijden dat hij in het buitenland was, heeft hij tot een paar weken moeten beperken. Anders zou hij nooit meer thuis kunnen zijn.

VEEL VERANDERD

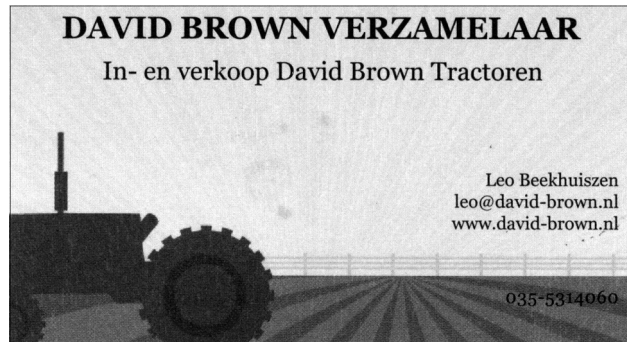
Klompen worden in ons land al zo'n vijf-, zeshonderd jaar gedragen. Het was er ook altijd wel het ideale klimaat voor. Nog in 1946, toen Nederland goed negen miljoen inwoners had, werd er op 8,5 miljoen paar klompen gelopen. Maar het aantal klom-

pen dat nu nog in Nederland wordt gedragen is in de loop van de jaren sterk verminderd en wordt geschat op niet meer dan 350.000 paar. Die vermindering heeft wel een duidelijke oorzaak. Zo had bijvoorbeeld vroeger alleen al in Eemnes een groot aantal boeren aan de Wakkerendijk en de Meentweg hun bedrijf en stonden aan bijna elke dam dagelijks de volle melkbussen aan de weg. Daar is weinig van overgebleven. En dat heeft Leo in zijn veranderende omzet duidelijk kunnen merken. Ook verkocht hij veel klompen aan de Amerikanen die op Soesterberg waren gelegerd. En die zijn ook verdwenen. En soortgelijke ervaringen als van Leo hebben ook de collega's klompenmakers elders in het land en dan niet alleen de ambachtelijke maar zeker ook de machinale. Hij noemt als voorbeeld de grootste machinale klompenmakerij van het land in de Achterhoek, die gedurende vijf jaar elk jaar een verlies leed van €100.000 en waar nu nog maar twee mannen het hele machinepark bedienen.

Samenvattend kan gesteld worden dat met klompen maken geen droog brood meer is te verdienen.

OOK NOG EEN HOBBY

In 1973 kocht Leo een oude tractor van het Engelse merk David Brown die hij na zeven jaar verkocht. Diezelfde tractor werd hem in 1995 weer te koop aangeboden en neemt nu nog steeds een prominente plaats in als onderdeel van een inmiddels grotere verzameling. Hij wist toen al wel wat hij deed want David Brown was toen binnen die branche een absolute topper met onder andere als bijzonder-



Een overzicht.



heid dat alle onderdelen in eigen bedrijf van David Brown, in Engeland, werden ontwikkeld en toegepast. Dit in tegenstelling tot de Duitse David Brown, type 750, die Leo ook in zijn verzameling heeft opgenomen, waarvan zeker de helft aan onderdelen ook uit Duitsland kwam. Het bedrijf David Brown is overigens in 1988 opgehouden te bestaan.

Een topper uit zijn verzameling is David Brown D25 die van zijn eigen geboortjaar 1955 is. Die tractor is helemaal door hemzelf opgeknapt en in de oude staat teruggebracht.

De schuur achter zijn huis is daar ook helemaal op aangepast met ruimte voor stallen en werkplaats om te sleutelen.

Dan lopen er ook nog drie paarden rond waar hij verder niets mee doet maar die wel verzorgd moeten worden en in de wintertijd vier maanden in de schuur op stal staan.

Afsluitend wil ik herhalen dat het een genoegen was nader met Leo Beekhuiszen en ook met zijn echtgenote Annemiek, kennis te maken.

OPROEP VOOR FOTO'S, GELUIDS-, FILM- EN VIDEO-OPNAMEN

25 jaar Vrijheidsmonument (1987-2012)

25 Jaar geleden werd er de vraag gesteld: waarom is er in Eemnes geen oorlogsmonument, terwijl er toch slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog zijn?

Een werkgroep van de Historische Kring had bij een tentoonstelling in het gemeentehuis de vraag voorgelegd: Is het nog zinnig nu een herdenkingsteken op te richten? Daar hadden 569 Eemnessers 'ja' op geantwoord! Acties werden op touw gezet om geld voor een monument bijeen te brengen. Het Israëlitisch meisjeskoor "Efroni" gaf samen met Daniël Wayenberg een benefietconcert in De Hilt, certificaten van deelname werden verkocht en men kon intekenen op een nog te verschijnen boek: Vrijheidsmonument Eemnes van Jaap van der Woude. Er werden tijdens een huis-aan-huis

actie 850 boeken en 775 certificaten verkocht, een deelname van ruim 40% van alle huishoudens.

Kunstenaar Peter Zwart ontwierp het monument. Toekomstgericht (dansende kinderen, die elkaar helpen de moeilijkheden te overwinnen) met een herdenking van de gevallen. De namen staan op de plaquette; daarboven de woorden "Herdenk – Bezin – Wees Waakzaam".

Op 2 mei 1987 werd het monument onthuld door ZKH prins Bernhard.

De Vereniging Vrijheidsmonument, die nu elk jaar de 4-meiherdenking organiseert, wil de gebeurtenissen van 25 jaar geleden graag vastleggen. Videobanden met opnamen verliezen kwaliteit, film toont slijtage, kleurenfoto's vergelen. Daarom een oproep aan bezitters van beeld- en geluidsopnamen: stel uw materiaal aan ons beschikbaar. Wij zullen proberen de opnamen te digitaliseren en te bewaren voor de toekomstige Eemnessers! Uw opnamen krijgt u, zo u wenst, weer retour. (Schrijf achterop foto's a.u.b. uw naam!)

Ook video- en fotomateriaal bij herdenkingen met de Poolse kinderen, bezoek van Veteranen, de gehouden Avondwake, kransleggingen door nabestaanden enz. zijn van harte welkom. Als het kan, is enige toelichting bij het materiaal wel fijn (wie staan erop, wanneer was dit enz.)

De organisatie is in handen van de Vereniging Vrijheidsmonument tezamen met de Historische Kring Eemnes. U kunt uw materiaal elke zaterdagmiddag in de Oudheidkamer van 14 tot 16 uur afgeven. Hartelijk dank voor uw medewerking!

Jan Out, voorzitter Vereniging Vrijheidsmonument



De beide Eemnessen in 1811: naar één gemeente

JAN OUT

EEN STUKJE KRONIEK

Op 1 januari 1811 werd Nederland ingelijfd in het Keizerrijk Frankrijk. Alle Franse wetten en de Franse bestuursorganisatie werden ook hier ingevoerd. Een “maire” komt nu aan het hoofd van de gemeente te staan, daarbij bijgestaan door twee “adjoins” (wethouders); de burgerij krijgt inspraak via de “municipale raden” (gemeenteraad).

Op 3 maart ontvingen de katholieken van Eemnes het bericht, dat Pastoor Haag was overleden. Hij werd op 7 maart 's morgens om 8 uur in de Hervormde Nicolaaskerk van Eemnes-Buiten begraven (vooraan op de 2e rij, graf no. 7) Zijn opvolger werd de pastoor van Mourik, Theodorus van Dijk, een pater Franciscan.

Op 1 juli werd bakker Krijn Perk gekozen tot maire en Pieter Huijsman tot adjunct maire. Een schrijven van hogerhand verzocht echter de oude maires tijdelijk nog te handhaven, hetgeen ook hier gebeurde.

Municipale Raden werden: Pieter Niesen, Bessel Bijtel, Cornelis Eek, Willem Pas, Pieter Schothorst, Cornelis Hagen, Evert Damen, Jan van Essen Gzn, Teunis Blom en Hendrik van de Kuijnder.

Op 8 augustus ontving de maire bericht, dat er voor langere tijd een compagnie van het 124e regiment Infanterie hier zou worden ingekwartierd. De bevolking zal er niet blij mee zijn geweest.

De protestanten van Eemnes Buiten vierden op 11 augustus feest. Een nieuw orgel, vervaardigd door H. Knipscheer, werd in de Nicolaaskerk in gebruik genomen. 's Middags was er een orgelconcert door de (blinde) toonkunstenaar D. Brachthuisen. In een krantenbericht daarover werd nadrukkelijk vermeld, dat de aanschaf de instemming van de ambachtsheer Johan Sebastiaan van Naamen had. Misschien was dit een aansporing: een half jaar nadien schonk deze een som van 500 gulden voor het nieuwe orgel!

Op 30 september ging er een verzoek aan de burgers van Eemnes om bij het komend bezoek van de keizer, de grootste monarch ter wereld, hem met hoogachting te ontvangen en geen ongeregelheden als geschiet of het afsteken van voetzoekers te doen plaats vinden.

Ofschoon de mythe bestaat, dat de keizer met zijn vrouw Marie Louise niet Eemnes, maar wel Baarn bezocht zouden hebben, destijds uitgebreid beschreven door de Baarnse schoolmeester T. Pluim, is bij nader onderzoek gebleken, dat dit bezoek nooit heeft plaats gevonden. Pluim schreef: “Op 29 oktober was het zover.

Heel Eemnes was uitgelopen richting Groeneveld, waar de keizer en zijn vrouw, Marie Louise, zouden passeren op weg naar een wapenschouw op de Leusderheide. Vanaf Hilversum gingen zij via Baarn naar Soestdijk en verder. De in Eemnes geboren Baarnse maire, Frans Pen, hield op de Brink in Baarn een toespraak in het Frans." In werkelijkheid waren hunne Majesteiten op 27 oktober vanuit Rotterdam naar Het Loo vertrokken. De volgende dag was Napoleon in Deventer, waarna hij naar Zwolle reed. Daar overnachtte hij in een hotel. Op 29 oktober inspecteerde hij er troepen dienstplichtige soldaten, waarna hij naar Het Loo terugkeerde.

21 oktober: Om de kosten van de administratie te verlagen wordt op voorstel van gouverneur-generaal Lebrun bij Keizerlijk Decreet het aantal gemeenten in het gewest Utrecht teruggebracht van 151 naar 55. Eemnes-Binnen en Eemnes-Buiten worden samengevoegd; de buurgemeente Baarn wordt vergroot met Eembrugge en De Vuursche. De nieuwe gemeente Eemnes telt 1148 inwoners: Eemnes-Buiten 816 en Eemnes-Binnen 332. De totale oppervlakte bedraagt 3107.45.66 HA.

23 oktober wordt de laatste begroting voor Binnen- en Buitendijk afzonderlijk vastgesteld. Maire Pieter Huisman (dezelfde voor beide Eemnessen) houdt een register bij van alle door de gemeente gedane publicaties.

5 november: Een aantal 20-jarigen moeten het keizerlijk leger in. Op keizerlijk bevel worden de weesjongens tussen 15 en 19 jaar gevorderd om dienst te nemen in het leger; dat zijn er drie in Eemnes. Vermoedelijk zijn zij echter niet alle drie in actieve dienst getreden, want een jaar later wordt één van hen opnieuw opgeroepen bij de lotelingen van dat jaar (je kon als dienstplichtige ook "vrij" loten!). Keizer Napoleon is bezig een grote legermacht op te bouwen om in de toekomst een veldtocht naar Rusland te houden.

Op 18 november was er een belangrijk keizerlijk besluit. Heel Nederland kreeg een Burgerlijke Stand. Iedereen moest vanaf nu een vaste achternaam hebben, die maar op één manier geschreven mocht worden. De eerste jaren van de burgerlijke stand (1811-1813) werden alle akten in het Frans opgemaakt. Daarbij werden ook de voornamen verfranst. Als een vader aangifte deed van de geboorte van zijn zoon Jan of Johannes werd deze in de geboorteakte Jean genoemd. Hij zou deze voornaam zijn hele leven houden! Taalverwarring alom! De invoering van de Burgerlijke Stand was niet populair omdat men daarmee controle op de militaire dienstplicht vreesde. Niet alle gegevens uit die jaren zijn betrouwbaar: er was nogal wat sabotage. Ook dwaze namen werden soms aangenomen als Poepjes, Naaktgeboren e.d. Vanaf 1814, wanneer het Frankrijk is bezweken, zijn alle akten Nederlandstalig. Het duurde echter nog tot 1825 totdat de Burgerlijke Stand goed was ingevoerd.

DE SAMENVOEGING VAN BEIDE EEMNESSEN

Eind december: de maire van Eemnes, Pieter Huisman, ontvangt een schrijven d.d. 27 december van de onder-prefect Snouckaert over de samenvoeging van Buitendijk met Binnendijk en de benoeming van een bestuur. Als gemeentenaam wordt Eemnesse genoemd!

No. 865

Nº 9

AMERSFOORT den 27 December 1811

De Onderprefect van het Arrondissement Amersfoort
aan Den Heere Maire van *Eemnesse*

Myn Heer de Maire!

Het Keizerlijk Decreet van den 21^e October 11 heeft het getal gemeentens van dit Arrondissement bepaald. Ingevolge dit Decreet is uwe gemeente vermeerderd met dien van beide Eemnessen. Welke bij de eerste ingelijfd zijn, en nu eene gemeente uitmaken onder den naam van Eemnesse. Deeze Inlijving heeft eene nieuwe organisatie in het bestuur veroorzaakt, ingevolge van de welke bij Besluit van Mijn Heer de Prefect dato den 19 December benoemd zijn

<i>Tot Maire</i>	<i>De Heer</i>	<i>Pieter Huisman</i>
<i>Tot adjunct Maire</i>	<i>De Heer</i>	<i>Krijn Perk</i>
<i>Tot Municipale Raden</i>	<i>De Heeren</i>	<i>Pieter Niesen, Bessel Bijtel, Cornelis Eek Willem Pas, Pieter Schothorst Cornelis Hagen, Everard Damen Jan van Essen Gzn, Teunis Blom Hendrik van de Kuijndert</i>

De Onder-Prefect voornoemd
Snouckaert

*UE= geliefd dit bestuur op den 1e Januarij te
installeeren en een eed te nemen en mij daer
van proces verbael in te zenden.*

HET VERVOLG

Op 1 januari 1812 werden alle bestuurders beëdigd. Eén van de eerste acties van het nieuwe gemeentebestuur was het aannemen van een resolutie betreffende de bijzondere schoolorder (reglement) en de oprichting van schoolfondsen.

In het hele departement werd deze schoolorder ingevoerd. Uit het op te richten schoolfonds moest de schoolmeester per kwartaal zijn salaris uitbetaald krijgen. Er moesten hier twee schoolmeesters zijn: één voor de midden- en noordwijk (Buitendijk), één voor de zuidwijk (Binnendijk). Geen verandering dus, maar voor beide scholen moest ook één ondermeester, de Franse taal kundig, worden aangesteld. Deze zou 's morgens in de ene school, 's middags in de andere school "de desbeerende jongelieden en kinderen" Franse les geven! Het traktement van de schoolmeesters bleef hetzelfde als in 1811: f 12 per maand. De schoolopziender (inspecteur) kreeg hiervan bericht.

Op 22 januari kwam het bericht, dat Z.M. de Keizer wilde dat er een nieuwe kaart van de gemeente gemaakt werd. Dit is het begin van de kadastrale registratie. Sindsdien wordt het register van eigendomsovergangen bijgehouden (in de Dienst Kadaster en Openbare Registers: no. 480 Eemnes 1812-1817 gebouwd; no. 481 Eemnes 1812-1819 ongebouwd).

Opnieuw werden er jongens opgeroepen om te loten voor inlijving in het leger. Van de elf 20-jarigen moesten er 7 datzelfde jaar in dienst. Arme soldaten: in september/oktober begon de grote veldtocht van Napoleon tegen Rusland. Het eindigde op een grote nederlaag: duizenden kwamen op de terugtocht door ontberingen om. Een zestal Eemnessers keerde nooit terug en was in Rusland of elders gesneuveld.

Van 8 tot en met 18 september a.s. kan iedereen in Eemnes gaan genieten van de Feestweek! Het Feestcomité gaat ons weer een afwisselend programma voorschotelen rond het thema:

"Binnenstebuiten".

Het is dit jaar precies 200 jaar geleden dat de vroegere gemeentes Eemnes-Buiten en Eemnes-Binnen werden samengevoegd tot één gemeente Eemnes. In dit artikel wordt verteld hoe dit tot stand kwam en hoe de situatie in Eemnes was in 1811 en 1812.

EIND VAN DE 'FRANSE PERIODE'

Na de nederlaag ging het gewone leven hier zoals voorheen. Op 15 augustus 1813 werd het gemeentehuis geïllumineerd vanwege de verjaardag van de keizer; kosten f 13.40. En op 26 september moest er gebeden worden en in de katholieke kerken een Te Deum worden gezongen. Dit vanwege een overwinning van het leger van Napoleon op 26 en 27 augustus!

De ommekeer kwam na 19 oktober. In de grote en definitieve veldslag bij Leipzig werd Napoleon verpletterend verslagen. Franse soldaten werden grotendeels uit Nederland teruggetrokken. Prins Willem Frederik keerde uit Engeland terug naar Nederland (zijn vader stadhouder Willem V was toen al overleden). Op 30 november 1813 kwam hij aan op het strand van Scheveningen. Na 18 jaar zette Willem Frederik weer voet op Nederlandse bodem. Hij werd de eerste koning van het koninkrijk der Nederlanden: koning Willem I.

Niet alle Fransen keerden zonder slag of stoot naar Patria terug. De vestingsteden Amersfoort en Naarden hielden lang stand; Eemnes kreeg te maken met schietgrage troepen die zich tussen deze plaatsen verplaatsten. Ook waren er plaatsgenoten bij beide partijen betrokken: belegeraars en belegerden. Pas op 12 mei 1814 trokken de laatste Fransen zich terug. Op 31 mei 1814 werd officieel de vrede gesloten tussen Frankrijk en de andere mogendheden. Op maandag 13 juni werden in Eemnes en elders de klokken geluid en werd er gevlagd. De rust was weergekeerd.

Zie ook: <http://www.historischekringeeemnes.nl/> :Kroniek van Eemnes.

OPROEP

Hengelsportvereniging FLEVO

Volgend jaar viert de Hengelsportvereniging FLEVO haar 50-jarig bestaan. Het plan is dit najaar een kleine expositie over deze periode samen te stellen. Mocht u nog foto's, herinneringen of anekdotes hebben, dan zouden wij daarvan graag gebruik maken.

Jan van Wijk, voorzitter H.S.V. Flevo, tel. 035-5314689

OPROEP

Vierkante mutsen

Van de mutsen bij de streekdrachten die tussen Eem en Vecht zijn gedragen is die op bijgaande afbeelding de oudst bekende. Het is een voorloper van de vierkante muts, gedragen over een breed oorijzer. De voorkant lijkt sprekend op de vierkante muts, maar de achterkant is duidelijk anders. Het kanten achtergedeelte bestaat uit twee uitlopende punten, terwijl bij de vierkante muts de omgevouwen brede onderrand van links naar rechts in één geheel achter het hoofd langs loopt.

Valentijn Bing en Jan Braet von Ueberfeldt hebben de oudste muts in het midden van de 19^e eeuw zien dragen in het Utrechtse. In het begin van de 20^e eeuw droeg een Eemnesser vrouw er nog één.

We zouden heel graag in contact komen met mensen in het gebied van de vierkante muts en daarbuiten, die nog foto's hebben waar een dergelijke muts op staat. De vierkante muts werd gedragen in Soest, Baarn, Eemnes, Laren, Blaricum, Bussum en Ankeveen. Het zal gaan om oude foto's van rond en voor 1900. Bij twijfel graag toch contact opnemen.

Contact kan worden opgenomen met:
Livia van Eijle,
livia.vaneijle@wanadoo.fr
of Jaap Groeneveld,
info@historischekringeemnes.nl
(tel. 035-538 1609).



Gerritje Scherpenzeel-Hagen, Eemnes 1840-1927.



Utrechtse muts volgens Bing en Braet von Ueberfeldt (Nederlands Openlucht Museum).

OPROEPEN

Eemnesser tradities

Door UNESCO zijn 2011 en 2012 uitgeroepen tot 'Jaren van het immaterieel erfgoed'. Immaterieel erfgoed bestaat uit onze gewoonten en tradities. De reden hiervan is dat door de globalisering van de maatschappij veel tradities verdwijnen. Nieuwe gewoonten komen overwaaien uit andere streken, soms als trendy modeverschijnsel, zoals bijvoorbeeld Halloween, waarvan nog maar te bezien staat of ze beklijven. Wij hebben natuurlijk ons Sinterklaasfeest en Koninginnedag als nationale tradities, die meerdere generaties zijn meegegaan, weliswaar in veranderende gedaante.

Het Centrum voor Volkscultuur is op zoek naar lokale tradities die mogelijk zelfs in beperkte kring van een deel van de gemeenschap voortleven. De Historische Kring Eemnes wil helpen met het verzamelen van deze minder bekende tradities die in Eemnes minstens drie generaties al bestaan en nog steeds bestaan. Graag vernemen we hierover van onze lezers. Aarzel niet met het idee: 'Dat zullen ze vast wel weten'. Misschien is uw verhaal op zijn minst een aardige aanvulling.

Koninginnefeesten

Tot en met 1948 werd Koninginnedag op de verjaardag van Wilhelmina, 31 augustus, gevierd en sinds het aantreden van Juliana op 30 april. We hebben ontdekt dat het Feestcomité sinds 1913 bestaat, het jaar dat het Koninkrijk der Nederlanden 100 jaar bestond en er overal in het land comités werden opgericht om de viering te organiseren. Dat moet in Eemnes de start zijn geweest voor het Oranje Comité dat sindsdien volksfeesten organiseerde op Koninginnedagen.

Om in één of andere vorm aandacht te geven aan dit 100-jarig jubileum, is de Historische Kring Eemnes op zoek naar (jeugd)herinneringen over de vroegere Koninginnedagen. Hoe ging het er aan toe en wat waren de attracties? Hoewel het moeilijk zal zijn beeldmateriaal te vinden, zijn we natuurlijk op zoek naar foto's van die Koninginnefeesten.

Voor beide oproepen kan iedereen zijn of haar verhaal kwijt via een telefoontje aan Jaap Groeneveld 035-538 1609 of Henk van Hees 035-538 9849, een briefje in de bus van de Oudheidkamer (Raadhuislaan 2-A, 3755 HC Eemnes) of info@historischekringeemnes.nl. Nog geen foto's meesturen! Over eventuele foto's worden apart afspraken gemaakt.

De Eemnesser korenmolen

EVERT VAN ANDEL

INLEIDING

Wind, de energiebron in de vrije natuur, zorgt niet alleen vandaag de dag, maar zorgde reeds vijf- tot zeshonderd jaren terug voor één van de vernuftigste uitvindingen der mensheid: de windmolen. Ook in Eemnes Buitendijk sloegen in die vervlogen tijd molens het water uit de lage polders, en molenstenen vermaalden graan tot meel en droegen zo bij tot droge landen en een goede voeding voor de toenmalige bewoners.

Gold er in vroeger tijd voor Holland een bepaling, dat er in de directe omgeving van molens geen hoge gebouwen of geboomten mochten zijn, in de provincie Utrecht was dat anders. In een resolutie van de Staten van Utrecht is het volgende te vinden: *meede gehoord het rapport van de heeren gecommiteerden, waerop gedelibereerd sijnde, hebben Haer Ed: Mo: bij declaretoir verstaen, dat de wintcoornmolens deser provintie noch bij placaten, costumen off anderssins géén privilege off recht hebben om te beletten enige betimmeringen, bepotingen, ofte beplantingen, van de landen bij, aen ofte omtrent de respe coornmolens geleege.*

Wind als energiebron mocht dus gratis de wieken laten ronddraaien, maar het recht op het gebruik van diezelfde wind, moest wel degelijk betaald worden. Zo werd in Soest reeds in 1474 aan Claes Albertsz. het *recht van wind verleend*. Claes betaalde voor dat recht een som van *drie lood goed gemalen zilver*, of de tegenwaarde daarvan in geld (toen 37 stuivers). Verder lezen we nog dat verwacht werd: *het windrecht te voldoen telkenjare voor kerstmis*.

Ging het voorgaande over de Buitendijkse molen in Eemnes, maar waar gingen de Binnendijkse landbouwers heen met hun graan? Zij waren eind 1500 reeds verplicht gesteld gebruik te maken van de korenmolen in Baarn. Daar stond de *Santvoortsche molen*, lange tijd eigendom van de eigenaren van kasteel Drakenburg. Het duurde tot 1806 voordat zij hun graan in Eemnes Buitendijk mochten aanbieden.

Vanaf 1806 werd er een maalgeld vastgesteld voor Eemnes Buitendijk. In de akte

- a. Belastingenkohier uit 1560 betreffende de wind.
- b. Op pagina 68 en volgende vinden we, erfpacht van winden.
- c. De wind tot Emenes is in erfpacht uitgegeven aan Jan Gijsbertsz. mits 's jaars teleken kerstmisse betalen — 3 pond.

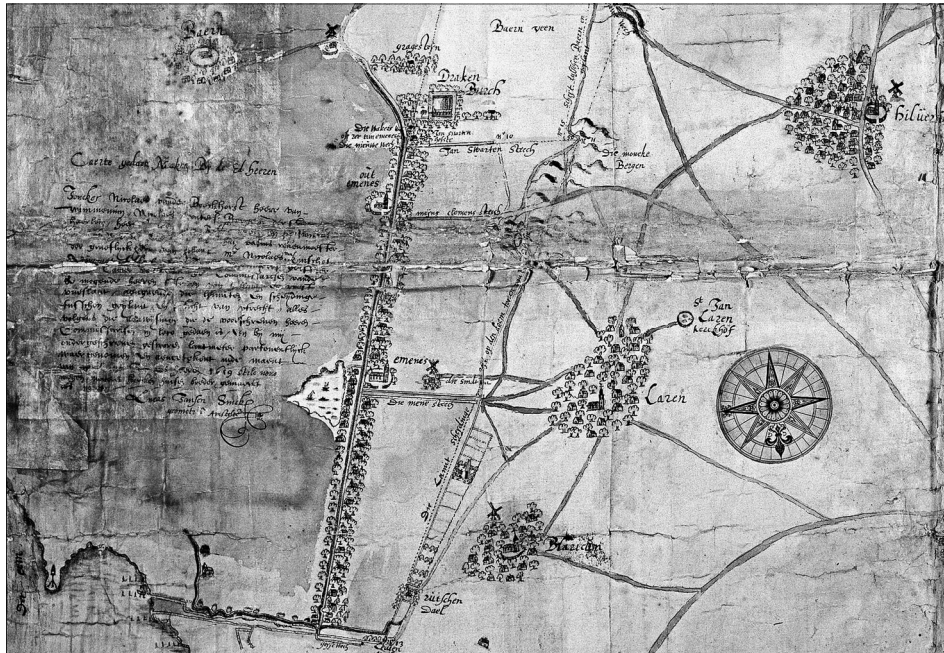
De in (half vergaan) lederen band ingenaaide belastingkohiers uit 1567 van de rentmeester der Staten van Utrecht.



hierover, wordt het maalbedrijf een geldmolen genoemd, waar voor het malen van een zak tarwe, rogge of boekweit vier stuivers betaald moest worden. Jaarlijks vermaalden de molenstenen circa honderd zakken tarwe, duizend zakken rogge en driehonderd zakken boekweit. Daaronder viel nu ook het graan van Eemnes Binnendijk. De molenaars waren niet verplicht het graan op te halen en het gemalen graan weer thuis te brengen.

In 1695 komen we in Eemnes Buitendijk voor het eerst het begrip *dwangmolen* in een akte tegen. Daar waar een dwangkorenmolen stond waren de landbouwers in die omgeving verplicht er hun koren te laten malen. Dat lijkt een onsympathieke gang van zaken, maar die kwam voort uit economische omstandigheden. Vrijwel niemand dan kasteel- of ambachtsheer was in staat een molen te bouwen en te onderhouden. Om nu te voorkomen dat de molen onrendabel bleef staan, werden de landbouwers eenvoudig verplicht er hun koren te laten malen tegen een vastgesteld tarief. Voor de landbouwers uit Eemnes Binnendijk was dit dus al sinds eind 1500 verplicht gesteld.

Deel der landkaart van Lucas Sinck uit 1619. Geeft een overzicht van Eemnes en omliggende dorpen. Ook de korenmolens in Baarn, Blaricum en Hilversum.



DE STANDERDKORENMOLEN VAN EEMNES BUIJTENDIJK

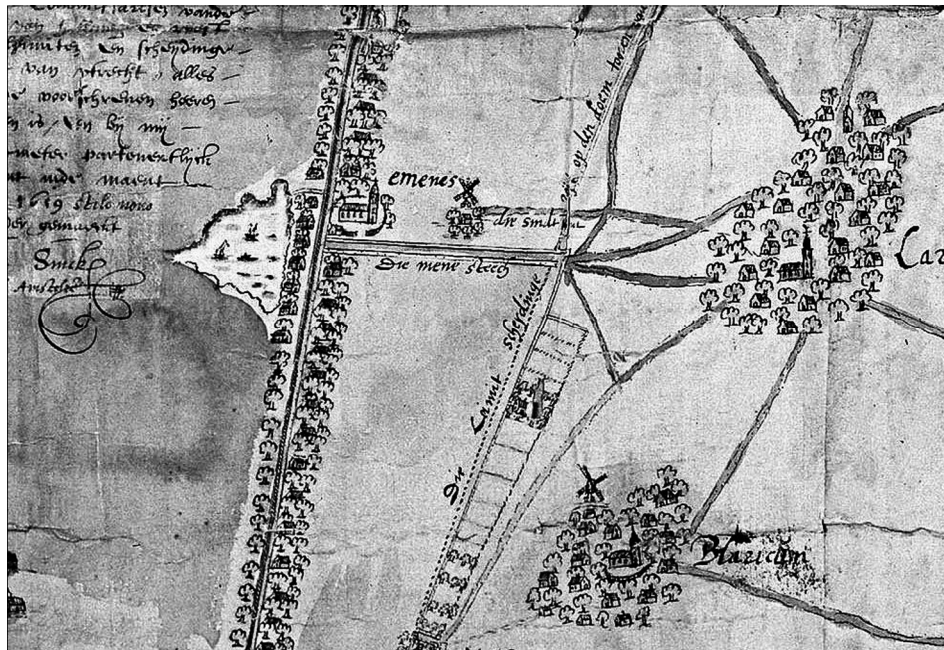
Terug zoekend in de tijd naar de eerst bekende molenaar in Eemnes kwam ik terecht in de *Archivalia van de Hollandse rekenkamer betreffende Utrecht van 1523 tot 1585*. Daar, in de *Inventarisatie van de Rentmeester- generaal van de landsheerlijke goederen in Utrecht*, vond ik de eerste bewijzen.

In 1560 meldt men daarin; *de windt tot Emenes is in erfpacht uitgegeven aan Jan Gijsbertszoon, mits 's jaars teleken kerstmisse betalen 3 pond.*

Vóór 1560 werd dit belastinggeld ook geïnd, onder andere voor de molens in Soest en Maartensdijk, maar in die tijd kwam er geen Eemnesser molenaar in de inventaris van de rekenkamer voor. Het zou dus kunnen zijn dat de molen in 1559 werd gebouwd en in 1560 voor het eerst in gebruik werd genomen.

Tot 1568 werd door Jan Gijsbertsz. als molenaar in Eemnes Buitendijk, zijn 3 pond erfpacht, ongeveer 3 gulden, steeds voor kerstmis aan de domeinen van Utrecht betaald. Bijzonder hierin is ook dat Rutger Hermansz. die de wind tot

Fragment van de landkaart van Lucas Sinck, hierop de Standerdmolen van Eemnes ten westen van de kerk, en die mene steeg en die sytwint.



Soest in erfpacht had, daar nog steeds *drie lood zilver* per jaar voor betaalde. De tegenwaarde was nu nog 37 stuivers.

Daarna vernemen we jaren niets meer over een molen of molenaar in Eemnes. Kennelijk zijn deze gegevens uit die periode verloren gegaan of niet genoteerd.

Eerst in 1617 lezen we in het *oud accijsboek* bij, *ander ontvang van winden ende concert van molens stellen*, de naam van Aalbert Theunisz. Hij betaalde in dat jaar voor de wind tot Eemnes Buitendijk. Voor Kerstmis betaalde Aalbert zijn 3 gulden erfpacht aan de Staten van Utrecht.

In de jaren hierna vernemen we uit niets wie als nijvere werkers de Eemnesser korenmolen bedienden. Wel is er een landkaart uit 1619, getekend door landmeter Lucas Sinck. Deze laat, op ongeveer 600 meter ten westen van de kerk van Eemnes Buitendijk een afbeelding zien van een standerdmolen, het oertype van een Hollandse windmolen. Bij een standerdmolen draait het gehele bovenhuis, waarin zich het maalbedrijf bevindt, rond. Het ondergedeelte, waarop het bovenhuis draait, is gesloten of ook wel open waarbij dan de constructie zichtbaar was.

De korenmol van Eemnes met bijgebouwen.

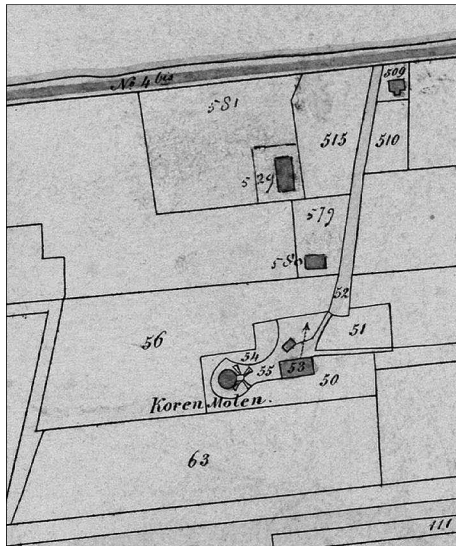
Schilderij van de kunstenaar Richard Reimans uit 1919. Opvallend is de overeenkomst in onderwerp en stijl met het werk van Mondriaan uit de periode 1907–1908.



Op deze kaart valt ook een pad, *die sytwint steeg*, waar te nemen in de richting van Laren. Verscheidene jaren later lag er ook een pad in de richting van de Eemnesser haven. Het eindigde daar aan de noordzijde van het oude raadhuis, nu Wakker. Bij de eerste huisnummering in 1813 verkreeg het molenaarshuis daar het huisnummer B 47 aan de Wackersweg. De molenaars omzeilden daarmee de passage en het tolgeld bij de tol die tot 1901 op de hoek van de Wackersweg en de Minnesteege gelegen was.

Ook nu vernemen we een aantal jaren niets over een molenaar in Eemnes. Wel komt Willem Rutgersz. in beeld, alleen is niet duidelijk wanneer hij de Eemnesser molen zijn eigendom mag noemen. Dat kan waarschijnlijk tussen 1635 en 1640 zijn geweest. Willem Rutgersz. aangeduid als meulenaar, in circa 1590 in Eemnes geboren en in 1618 te Amersfoort getrouwd met Geertgen Woutersdr. Zij krijgen daar drie kinderen, Rutger, Wouter en Jannitgen. In 1628 kopen zij een helft van de korenmol *de Croon* in Amersfoort. Willem is in 1635 te Eemnes voor de

Detail uit een kadasterkaart uit 1832. Hierop de korenmolen met sectionnummers en omliggende bebouwing.



2^e keer getrouwd met Marritje Jacobs uit Eemnes. In 1637 trouwt hij voor de 3^e keer, nu weer te Amersfoort met Henricken Hermans. Zij krijgen, zoals hierna blijkt, nog meerdere kinderen. De Eemnesser doopgegevens uit die tijd zijn verloren gegaan en verder niet bekend. In het Armenboek komt op 7 februari 1649 Willem Rutgersz. voor als borg voor Dirck Adriaansz. Ook was hij in zijn leven wees- en arm-meester in Eemnes.

In 1652 verkopen Willem Rutgersz. en zijn zoon Wouter Willemsz. elk hun deel van de helft der molen de Croon aan Jacob Willemsz. molenaar uit Barneveld.

Op 9 juli 1663 geeft Wouter Willemsz, inmiddels molenaar te Naarden, en mede erfgenaam van Willem Rutgersz,

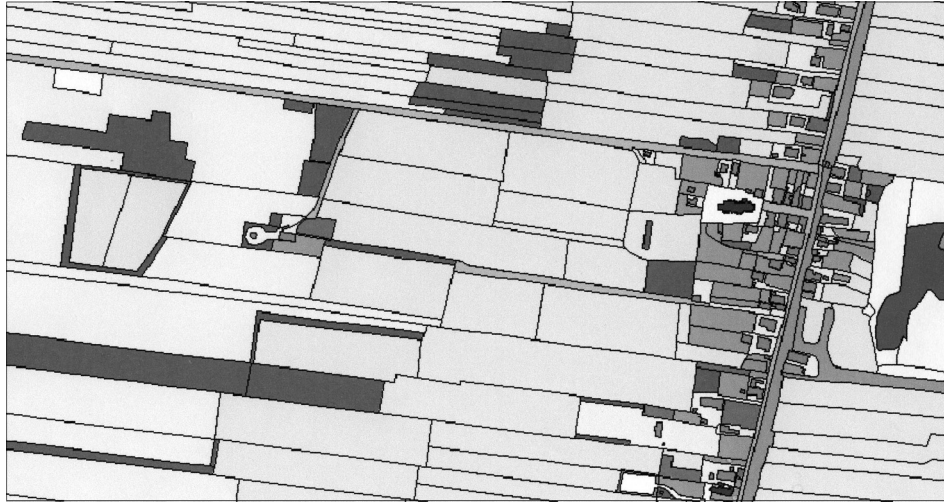
zijn overleden vader, te kennen dat hij voorts als oudste broer voor en ten gunste van zijn minderjarige broers en zusters volmacht geeft aan Lambert Munnick als Schout van Eemnes de molen van Eemnes, eigendom van zijn vader, met het huis, boomgaard en bijbehorende zaken te verkopen aan Jan Meijnsz. of andere daartoe gerechtigden.

De Huizer kroniekschrijver Lambert Rijcksz. Lustig schreef in 1719 een *Memorie ofte kronijcke*, waarin te lezen is dat: Jan Meijnsz. afkomstig uit Huizen, (in 1654) samen met Rijck Pietersz. uit Eemnes, eigenaars zijn geworden van de standaardmolen (in Huizen) voor een bedrag van 362 gulden. In 1660 werd hij echter door zijn metgezel uitgekocht voor een bedrag van maar liefst 2550 gulden.

Dit gebeurde volgens Lustig omdat Jan Meijnsz. een *moy*, *goet man was* en *Rijck Pietersz. een gierig mantje*. Maar ook, dat de vrouwen van Jan en Rijck *al te met malckanders kappen aftrokken en niet konden accorderen*. Met zijn verkregen kapitaal kocht Jan Meijnsz. de korenmolen in Eemnes Buitendijk. *Maar het vergingh hem daar niet wel, en stierf aldaar, weynigh van zijn groote goet agterlatende*. Ook weer volgens Lustig.

Jan Meijnsz. verkoopt inderdaad op 19 november 1660 zijn helft in de korenmo-

Kadasterkaart uit 1832. Links van de molen het vierkante bosje en rechts daarvan gedeelten van het pad naar de haven en Wakkerendijk. Ook de tol op de hoek Wakkerendijk – Laarderweg is hierop zichtbaar.



len aldaar aan Rijck Pieters voor 2550 gulden. Hij had mogelijk reeds voor de verkoop van zijn helft in de korenmolen te Huizen als molenaar voor de 70-jarige Willem Rutgersz. de werkzaamheden overgenomen in Eemnes Buitendijk. Of hij in 1663 zijn kapitaal ook geheel besteedde aan de koop van de molen werd niet in de akte vermeld.

Over de volgende twintig jaren waarin drie molenaars bekend zijn is niet meer bekend dan hierna vermeld.

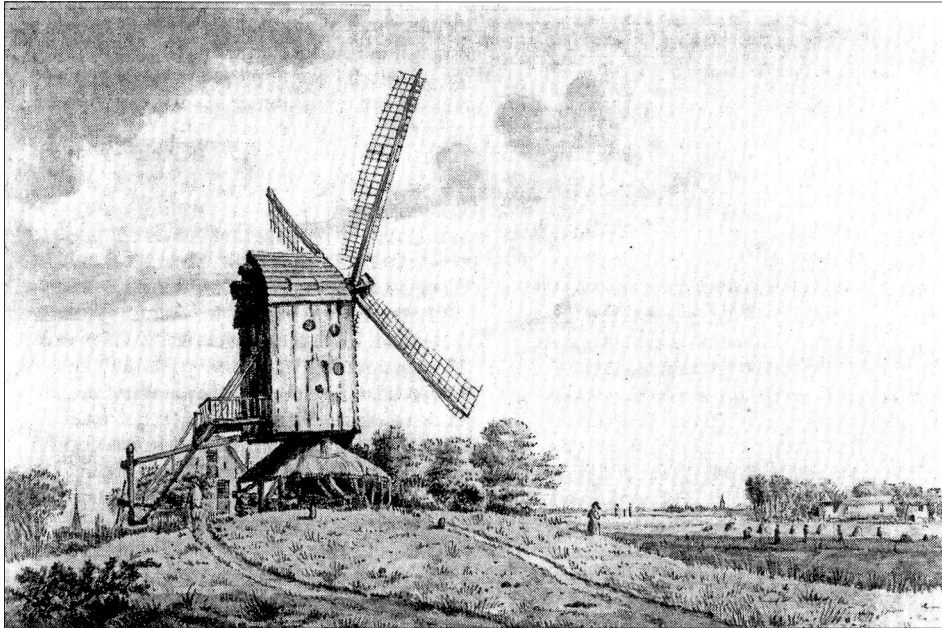
Op 7 en 21 januari 1664 komt Willem Jans Vos voor als molenaar. Hij koopt dan als molenaar zeildoek.

In 1675 betaalt weer een Willem Rutgersz. als molenaar te Eemnes 3 gulden voor het windrecht te Eemnes Buitendijk.

In 1684 werd Evert Jansz. Santbrinck, de molenaar te Eemnes Buitendijk genoemd. Hij was getrouwd met Jannetje Wouters. In een testament van 8 januari 1684 laat hij vastleggen dat zijn vrouw na zijn naderende dood, tot haar dood in een kamer van het molenhuis mag blijven wonen.

Gijsbert van Stockum is vanaf 12 oktober 1685 molenaar te Eemnes Buitendijk. Dit blijkt uit een schuldregeling betreffende achterstallige pacht, gedateerd op 11 november 1690. In deze akte is opgenomen dat hij sinds 1685 de windkorenmo-

*Korenmolens langs de Eem, pentekening van G. Hulseboom, ca. 1828. (Eemse molen, Eembrugge)
Eenzelfde standerdmolen stond ook, totdat hij tijdens een onweer in 1750 afbrandde, in Eemnes Buitendijk.*



len, huisings en hofstede staande tot Eemnes Buitendijk pacht van Pieter de Fremery oud burgemeester van Naarden, nu wonende te Amsterdam. Hoewel ook zij gebruik maken van de wind voor het laten ronddraaien der molenwieken gaat het Gijsbert, en zijn vrouw Catharina van Gelder, niet vóór de wind in Eemnes Buitendijk. Zij zijn in gebreke gebleven betreffende de betalingen der pacht van de molen. Zijn vader, Govert van Stockum molenaar te Utrecht, staat borg voor de betaling der pachtpenningen. Hij eiste echter op 13 oktober 1690 dat de huuropbrengsten uit drie huisjes in de Keukenstraat te Utrecht, eigendom van zijn schoondochter, van 1691 tot en met 1694 overgedragen werden aan Pieter de Fremery. Wanneer Pieter de Fremery de molen verkreeg en weer verkocht is niet achterhaald.

Een jaar later, in 1695 blijken Albert van Alphen en Wijntje Jansen, molenaars van een dwangmolen te Eemnes Buitendijk. Hoe en voor welk bedrag zij de molen overnamen van Pieter de Fremery is niet bekend. Het echtpaar woonde in februari

1707 in Amsterdam, mogelijk verhuurden zij voor of vanaf 1699 de molen reeds aan Gerrit Willems Varekamp uit Baarn.

In de lijst met beschadigde huizen door de overstroming in 1702 komt het *Molenaarshuys voor 't merendeel geruïneerd* voor. Na de hevige storm in 1703 wordt daar aan toegevoegd *t' achterhuijs ingevallen en beschadigd*. De molen wordt in beide lijsten niet genoemd, en heeft beide rampen kennelijk zonder veel problemen doorstaan. Het water spoelde er, door de constructie, vrijwel zeker onderdoor.

Gerrit Willems Varekamp en Aaltje Jansdr. van der Haar, echtelieden en woonachtig op de Zandvoortse molen te Baarn kopen op 17 augustus 1699 de windkorenmolen staande te Eemnes Buitendijk van Albert van Alphen voor 2625 gulden. Dit zijnde een dwangmolen voorzien met twee paar stenen en huis met erf en alles daaraan behorende. De koper was hiermee bekend en de molen was laatst bij hem gebruikt. Het transport daarvan vond echter pas op 25 februari 1707 plaats.

Willem Volkense Varekamp getrouwd met Hendrikje Rijken Mourik, koopt op 11 december 1714 van zijn neef Gerrit Willems Varekamp, de korenmolen staande te Eemnes Buitendijk voor 2700 gulden. Willem en Hendrikje waren afkomstig uit Soest. Willem betaalt voor molen, huis met erf en daaraan behorende, 1500 gulden contant en 1200 gulden in termijnen van 100 gulden per jaar met een rente van 4% over het resterende bedrag. Daarbij jaarlijks de lasten van drie gulden tot windgeld aan de Domeinen van Utrecht, alsmede drie gulden en vijftien stuivers tot erfpacht ten behoeve van de kerk van Eemnes Binnendijk. Bij deze wordt ook het recht op naasting vastgelegd en leggen verkoper en koper vast dat zij in elkaars district of bedrijf elkaar niet zullen benadelen, hetzij met kar, wagen of paarden op verbeurte van 500 gulden van de gene die zulks komt te doen. Dit ten gunste van de armen van de plaats waar zulks voorvalt.

Kort na elkaar, overlijden in 1727 Hendrikje en in 1728 Willem. Willems broer, Gerrit Volkense Varekamp, molenaar te Soest, werd toen voogd over hun drie onmondig nagelaten kinderen.

Nadat ook in 1728, Gerrit Willems Varekamp overleed namen zijn erfgenamen, weduwe Aeltje Jansdr. en haar dochter Jaapje Gerrits, van de erfgenamen van Willem Volkense Varekamp het bewind op de Eemnesser korenmolen over. De beide dames Varekamp maken daarbij gebruik van hun naastingrecht*. Zij betaalden toen 2700 gulden voor de korenmolen en al het daarbij behorende. De drie kin-

deren van Gerrit Volkense Varekamp behouden daarbij hun erfrechten op de molen.

* Op grond van het naastingrecht mag in sommige gevallen iemand een verkochte zaak terug kopen, mits hij dit weer contant terug betaalt.

Douwe Sijmonse uit Bunschoten, in 1726 te Baarn getrouwd met Jaapje Gerrits Varekamp werd van 1728 tot 1733 de volgende molenaar te Eemnes. Jacob Brandsen was in diezelfde periode de molenaarsknecht.

In 1728 vindt er een boedelscheiding tussen de beide families Varekamp plaats. De officiële afrekeningen uit de inventarisatie daarvan vonden echter pas plaats in oktober 1735; dan verdelen de nu volwassen kinderen van Willem Volkense Varekamp de erfenis.

De erfgenamen van Gerrit Willems Varekamp hebben dan nog recht op een rest van 400 gulden vermeerderd met 16 gulden rente die Willem Volkense Varekamp hen jaarlijks uit de koopenning van 1714 nog schuldig was.

Molenaarsknecht Jacob Brandsen verkreeg nog 11 gulden, 17 stuivers en 8 cent voor verdiend loon, en molenmaker Anthony de Koningh had nog recht op 7 gulden, 13 stuivers en 8 cent voor arbeidsloon en geleverde materialen. Uit de *voordelige inschulden des boedels* blijken nog 46 landbouwers maalloon verschuldigd te zijn. Dit tot een totaal bedrag van 74 gulden, 16 stuivers en 7 cent.

Vooruit lopend op de totale afrekeningen uit de boedelscheiding werd in december 1733 de windkorenmolen met huizinge, grond, hof en hofstede in Eemnes Buitendijk met alle gereedschap tot en aan de molen behorende bij een openbare veiling ingebracht. Cornelis Wiggerts Brakel, getrouwd met Jannetje Teunisse en wonende te Huizen, koopt de molen met toebehoren voor 1367 gulden. Hij betaalt de helft, zijnde 683 gulden en 10 stuivers. De andere helft tegen 3½ % rente bij de totale boedelscheiding.

Bijna acht jaar later op 21 augustus 1742 verkopen de kinderen van Willem Volkense Varekamp, onder dezelfde voorwaarden als in 1714 en 1728 aangaande erfpacht en windrecht, maar nu gebruik makend van hun recht op naasting, het gehele molenbedrijf aan de erven Brakel. Nu ontvangen zij echter voor het gehele molenbedrijf 4375 gulden en 10 stuivers.

In 1742 is Teunis de Lange, na het eerder overlijden van Cornelis Wiggerts Brakel, de tweede echtgenoot van Jannetje Teunisse. Op 21 augustus van datzelfde jaar verklaart Jannetje Teunisse, inmiddels wonende te Amsterdam, te weten dat zij en haar erfgenamen wel degelijk schuldig zijn aan Gerrit Jacobse Snijder wonende te

De Molenbuurt, nu Molenweg, omstreeks 1912. Molenaar Wulfert Pas staat op de voorgrond met naast hem Jan Blom. Korenmolen 'De Hoop' stond achter de toenmalige molenaarswoning.



Huizen, een kapitale som van 2000 gulden tegen 4% rente per jaar. Het gehele molenbedrijf diende daarbij als onderpand. Bijzonder aan deze lening was dat als de rente betaald werd binnen drie maanden na de verschenen betaaldag kon worden volstaan met 3½ % rente.

Reeds van 1741 tot en met 1743 komt *Hendrik den molenaar* in de belastingregisters van Eemnes Buitendijk voor als molenaar. Hij betaalt dan 21 gulden per jaar. Matje Cornelisse Brakel is getrouwd met Hendrik van Voorthuijzen. Hendrik den molenaar blijkt dus de schoonzoon van Jannetje Teunisse.

Van 1743 tot en met 1751 betaalt Teunis de Lange als molenaar het windrecht, dat nog steeds 3 gulden bedraagt. Hij heeft dan, met de erven van Cornelis Wiggerts Brakel, ook het recht van naasting volgens een erfpachtbrief van 21 november 1744.

In 1748 verkoopt Jannetje Teunisse 1/6 part van haar aandeel in de molen voor een bedrag van 700 gulden aan haar schoonzoon Hendrik van Voorthuijzen. In deze akte komt bij de beschrijving van het gekochte goed het volgende voor: *1/6 part van het houtgewas op de voorschreven hofstede en een steeg daarvoor te oosten leggende, zijnde een steeg afgegraven rondom met een sloot samen bij elkaar staande.* Dit zijn later de Molenweg en het Vierkante bosje.

Hendrik en Matje Cornelisse bezitten nu 2/6 van het gehele molenbedrijf. In 1752 en 1753 betaalden zij het recht voor het gebruik van de wind.

Op 15 november 1752 verkoopt Jannetje Teunisse haar 3/6 part van het molenbedrijf voor een bedrag van 250 gulden aan Hendrik van Voorthuijzen. Gelijktijdig verkoopt ook Aaltje Cornelisse haar 1/6 part van de molen voor een bedrag van 25 gulden aan haar zwager Hendrik. *Beiden doen zij dit uit consideratie omdat Hendrik in de plaats van de molen, die in het jaar 1750 door onweer tot op de grond toe is afgebrand, geheel te zijner kosten een andere molen heeft doen zetten daar de grond nog belast was met een schuld van 2000 gulden.*

KORENMOLEN 'DE HOOP' VAN EEMNES

De houten korenmolen die in 1751 opnieuw werd gebouwd kreeg nu de naam *De Hoop*. Het was een achtkantige bovenkruier met riet gedekt. Ook deze molen was voorzien van 2 paar molenstenen. De kap was beweegbaar en op de wind te kruien met behulp van het staartwerk. De vlucht van het wiekenkruis was 22 meter en elke wiek droeg 26 heklatten. De molen had een eikenhouten as. Een beproefde constructie die al eeuwen de krachten van wind en maalstenen kon trotseren.

Op 25 november 1752, tien dagen nadat Hendrik van Voorthuijzen het gehele molenbedrijf in zijn bezit heeft verkregen, koopt Harmen Gerritsz. Pas, meerderjarig jonkman tegenwoordig alhier woonachtig, een zekere hechtsterke achtkantige windkorenmolen zijnde een dwangmolen, in het voorleden jaar 1751 opnieuw uit de grond opgebouwd. Hij betaalt Hendrik voor het gehele molenbedrijf met toebehoren en na aftrek van de lening van 2000 gulden, daarboven een bedrag van 2436 gulden en 5 stuivers. Harmen voorheen wonende in Neede is getrouwd met Evertje van Altena, afkomstig uit Soest.

Harmen betaalt van 1753 tot en met 1797 steeds 3 gulden voor het gebruik van de wind. Op 10 maart 1798 koopt hij voor 75 gulden de belasting op het windrecht af.

Harmen Pas heeft het bedrag van de overgenomen lening van de erven Brakel, op 1 augustus 1780 aan de erven van Gerrit Jacob Snijders voldaan. Volgens het belastingregister van Eemnes betaalt Harmen Pas van 1752 tot en met 1797 29 gulden per jaar aan belastingen. Van 1798 tot en met 1805 betaalt Willem Pas ditzelfde bedrag.

Het molenaarsgeslacht wordt in 1798 na het overlijden van Harmen voortgezet door zijn zoon Willem Pas, getrouwd met Hendrikje Hendriks Tiemens.

Wulfert Pas (1865–1934), een der laatste molenaars uit de 164 jaar waarin de familie Pas de korenmolen beheerde.



Graf van Willem Pas (1836–1916) op de Gemeentelijke Begraafplaats, Laarderweg.



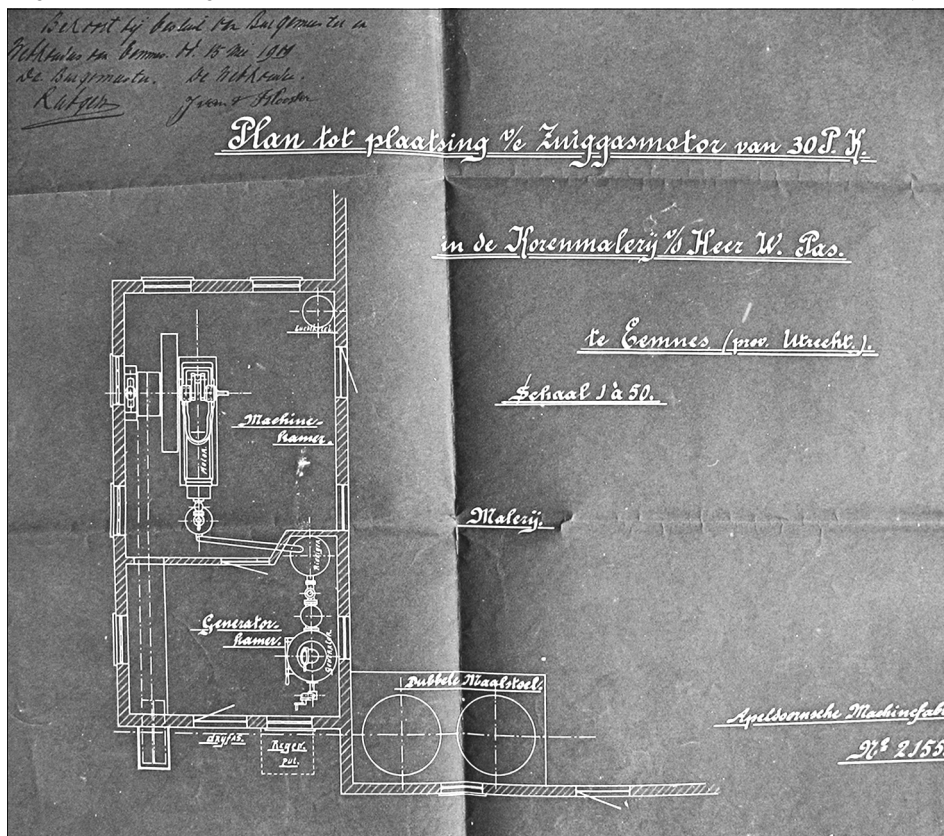
Na het overlijden van Willem in 1825 zet zijn vrouw Hendrikje het molenaarsvak voort. Zij wordt verschillende malen genoemd als molenaarster, waarbij zij wordt bijgestaan door haar zoons Hendrik en Tijmen.

Volgens het kadaster zijn in 1832 de erven Willem Pas eigenaars. Dit waren Hendrik en Harmen. Zij bezaten daar op ca. 900 m² grond de molen en plaats, huis en plaats, stukjes bos, tuin, boomgaard en een laan als weg. Ook Grietje van Thiel getrouwd met Hendrik Pas komt nu tot rond 1850 als molenaarster voor. Dan wordt Willem Dunk tot rond 1860 als molenaarsknecht genoemd. Willem woonde op B 84, nu Laarderweg 4.

Als Hendrik Pas in 1842 overlijdt, is zijn zoon Willem nog te jong voor het molenaarsvak. Zijn weduwe Grietje en Harmen Pas zetten de zaak voort. Het kadaster meldt in 1843 dat door successie eigenaars zijn geworden: Hendrik, Willem en anderen. Harmen getrouwd met Willemijntje Verweerd, had geen kinderen zodat bij zijn overlijden in 1873 de molen weer terug ging naar de kinderen van Hendrik en Grietje. Willem Pas was daar reeds vanaf 1860 de volgende molenaar in de familie Pas. Hij was getrouwd met Grietje van Essen, dochter van Wulfert van Essen en Geertje Veldhuisen.

Op 26 april 1871 verzoekt Willem Pas de gemeente Eemnes het Molenpad te mogen bestraten en hem daarvoor een bijdrage van 200 gulden te verlenen. Of hij dit bedrag ook verkreeg is niet bekend.

Blauwdruk uit april 1909 die de Apeldoornse machinefabriek maakte voor Willem Pas. Links de deur de gemeente Eemnes geëiste machinekamer en in het midden de dubbele maalstoel in de maalderij.

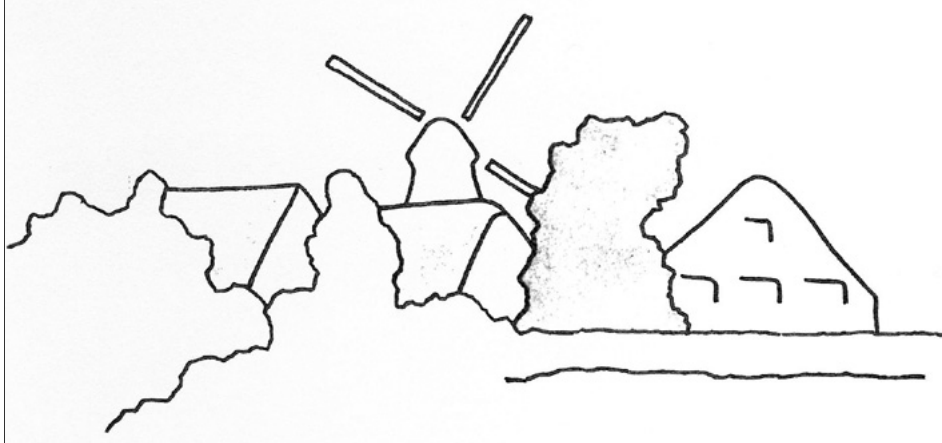


In 1878 en 1896 vinden er door successie en schattingen weer verdelingen van de eigendommen plaats. Willem blijft eigenaar van de molen en het huis met de daarbij behorende erven.

In 1887 vraagt Willem vergunning aan voor de overgang naar een stoomwerktuig. Dat werd hem in november van dat jaar verleend. De inwonerslijst van Eemnes geeft dan tussen 1891 en 1908 aan, dat Willem Pas eigenaar is van de windkoren-molen en een stoomkorenmolen. Willem overlijdt in 1916 op 80-jarige leeftijd.

Van 1915 tot 1920 wordt Hendrik Pas in de inwonerslijst als korenmolenaar genoemd. Als daarna Harmen Pas de molenaar is geworden, raakt de molen steeds

Zo zag men in 1980 bij bouwbedrijf Blom het uitzicht vanaf de Molenweg op de molen en zijn bijgebouwen, indien deze zouden worden herbouwd.



meer in verval. De wieken waren reeds in 1916 van de molen gehaald. Dit omdat de familie Pas hiermee vermindering van belastinggelden verkreeg. Het kadaster vermeldt in 1929 dat de opstallen van de molen reeds in 1923 zijn afgebroken en de korenmolen zelf in 1929 is gesloopt.

MAALDERIJ

Vanaf eind 1800 had Willem Pas reeds een groot deel van zijn beroep als korenmolenaar langs mechanische weg verricht. Hierbij een korte opsomming tot de dag dat ook zijn kinderen daarmee stopten.

Willem Pas heeft als laatste eigenaar van de korenmolen de molenstenen met gebruik van windkracht laten rondgaan. Op 4 november 1887 vraagt Willem aan de gemeente Eemnes een vergunning tot het plaatsen van een stoomwerktuig met twaalf paardenkracht. Hij beoogt daarmee een geregelde uitoefening van zijn beroep als molenaar te bewerkstelligen zodat hij bij windstilte niet langer verhinderd is te malen. Op 24 november 1887 wordt hem daartoe vergunning verleend. De woning staande op sectie G 626 (nu Molenweg 8a) wordt dan een *lokaal voor de korenmolen* en een bijgebouw daaraan de *machinekamer*.

Dat er nu geen windkracht meer nodig was voor het laten ronddraaien van het wiekenkruis is niet helemaal waar want een kleindochter van Willem (mevr.

Huijser-Endendijk) zag tot omstreeks 1910 nog wel eens de wieken ronddraaien. Hiermee spaarde hij brandstof uit, olie nodig voor de petroleummotor. Kennelijk vond Willem Pas ook het *op stoom* houden van het stoomwerktuig kostbaar en tijdrovend want op 9 oktober 1899 vraagt hij de gemeente Eemnes zijn *locomobiel van (nu) acht paardenkracht* te mogen vervangen door een petroleummotor van elf paardenkracht. *Het lokaal voor de korenmolen* wordt weer verbouwd en aangepast en nu *maalderij* genoemd. De petroleummotor staat daarin in een afzonderlijke kamer en er zijn nu twee maalstenen gesitueerd. De vergunning hiervoor wordt Willem op 23 oktober 1899 verleend.

Dat het sporadisch koren malen met de oude windmolen en de inzet van de machinale graanmalerij Willem Pas geen windeieren legde, blijkt alweer enige jaren later. Willem vraagt nu in een niet gedateerd verzoek aan de gemeente Eemnes hem toestemming te verlenen voor het plaatsen van een zuiggasmotor in zijn korenmalerij welke toen bestond uit een dubbele zestiender maalstoel. Dit hield in dat er twee maalstenen in gebruik waren met een omtrek van 16 voet, een diameter van circa 155 centimeter. Op 6 april 1909 stelt de gemeente als eis dat hij daartoe tegen het bestaande stenen gebouw op sectie G 626 een nieuw te bouwen stenen gebouw moet plaatsen. Op 15 mei 1909 werd hem vergunning verleend tot het plaatsen van een zuiggasmotor van dertig paardenkracht.

Twintig jaar later op 24 oktober 1929 vraagt de Firma Gebroeders Pas toestemming tot het plaatsen van een elektromotor in de korenmalerij. Het districtshoofd der arbeidsinspectie verklaart op 18 november 1929 dat de inrichting van de Firma Pas voldoet aan de eisen der Veiligheidswet. Daarop verleent de gemeente Eemnes, mede gelet op de eisen der Hinderwet, op 19 november 1929 vergunning tot het plaatsen van een elektromotor van drieëndertig paardenkracht ter vervanging van een zuiggasmotor.

Van 1937 tot en met 1941 was Willem van Veldhuisen, de molenaar en graanhandelaar. Hij woonde in Laren, Hilversum en tenslotte in Eemnes. Hij verleende de kinderen van Willem Pas (Hendrik, Harmen, Wulfert en Geertruida) levenslang gebruik en inwoning van de molenaarswoning.

TEN SLOTTE

Uit dit onderzoek blijkt dat zoals in de inleiding is genoemd alleen een kasteel- of ambachtsheer in staat was een korenmolen te exploiteren en te onderhouden. Ook

in de 350 jaar dat Eemnes een dergelijke molen rijk was waren het vooral molenaarsfamilies die hier de molen exploiteerden.

Zo vredig als in dit artikel beschreven, ging het in die jaren mogelijk niet. De molenaars in de provincie Utrecht betaalden tot viermaal minder aan windrechten dan hun collega's aan belastingen in Holland. De 'sytwint steeg' die rechtstreeks naar de molen leidde, lijkt dan ook vooral bedoeld om Gooise landbouwers heimelijk hun graan in Eemnes te laten malen wat voor hen voordeliger was. Maar ook de molenaars zelf en de bakkers uit de omgeving werden wel van kartelafspraken beticht.

Rond 1980 was bouwbedrijf Blom uit Eemnes vergevorderd met plannen voor de herbouw van de korenmolen op zijn vroegere plaats aan de Molenweg. In januari 1981 was een plan voor de molen bestekklaar met de medewerking van het gemeentebestuur. Maar ook nu waren de exploitatiekosten een probleem. De herbouw van het molenaarshuis en de exploitatie daarvan werden niet toegestaan, waarna het plan in de lade belandde.

BRONNEN

Archief Eemland – Archief Amersfoort – Collecties voorouders – Akten van transport
– Archief Baarn - Rechterlijk
– Archief Eemnes - Eemnes Dorpsgerecht - Kadaster
Het Utrechts Archief – Staten van Utrecht – Notarieel
Stads- en Streekarchief Naarden – Notarieel – Archief Huizen
Streekarchief Gooi en Vechtstreek – Archief Laren Oud rechterlijk
Vereniging De Hollandse Molen en database Verdwenen Molens in Nederland
Openluchtmuseum Arnhem

We weten wie het zijn!

Het is steeds weer prettig om te merken dat de Historische Kring Eemnes veel leden heeft die actief meedenken! In het vorige nummer plaatsten we bijgaande foto met de vraag: wie staan er op?

We kregen een tiental reacties binnen en nadat we die naast elkaar hadden gelegd, waren we eruit. De namen staan als bijschrift onder de foto. We weten alleen nog niet zeker of het hier nu gaat om de gemeenteraad, medewerkers van de gemeente, de Oranjevereniging of een andere organisatie.

Onze dank gaat uit naar alle mensen, die reageerden! Fijn dat jullie de moeite namen!
Henk van Hees



V.l.n.r. mogelijk Tessy van Voorst tot Voorst (zuster van Eugenie), Eugenie A.M.C. barones Van Voorst tot Voorst (echtgenote van burgemeester Van Ogtrop van Eemnes), burgemeester Van Ogtrop, Gijs Gieskens (1897-1980), Hendrik Eggenkamp (1874-1952), Jordanus (Daniël) Westerhuis (1883-1946), Cor Westerhuis (geb.1917), Frans van Duijne (1903-1986), Jan Hagen (1881-1950) en de man, die de toespraak houdt en op het briefje kijkt is Bertus Groen (1890-1980).

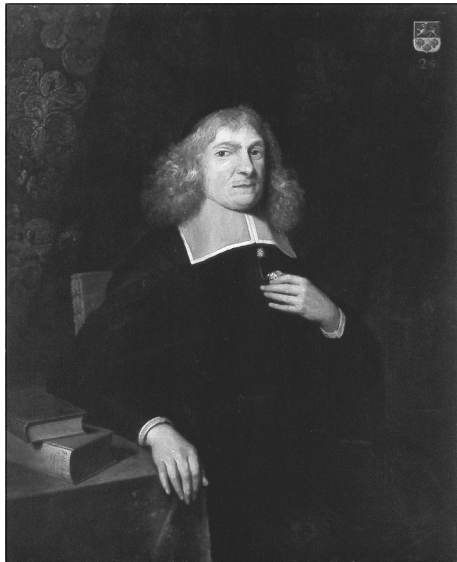
De familie Van Wickevoort (deel 1)

WIEBE VAN IJKEN

Onder de grootgrondbezitters in Eemnes aan het begin van de 18^e eeuw bevonden zich leden van de Amsterdamse familie Van Wickevoort. Ze kwamen uit een familie van zijdehandelaren en met het in de handel vergaarde kapitaal konden ze het zich veroorloven om naast hun woningen in Amsterdam ook een buitenhuis op het platteland als zomerverblijf te onderhouden. Zo kwam deze familie er toe om eerst in Baarn en later in Eemnes een zomerresidentie te vestigen waarvan er één uitgroeide tot de buitenplaats "Eemlust" op Wakkerendijk 132 in Eemnes. Gaandeweg breidden hun bezittingen in Eemnes zich zodanig uit dat ze zich ook een plaats verwierven in het bestuur van o.a. het Waterschap van Eemnes. Dit is het eerste in een serie van twee artikelen. In deze aflevering wil ik wat meer achtergrondinformatie geven over het voorgeslacht van de leden van de familie Van Wickevoort, die in Eemnes en Baarn woonden.

De familie Van Wickevoort komt van oorsprong uit Antwerpen. De naam Van Wickevoort werd toen ook wel op zijn Frans geschreven als De Wicquefort. De oudste tot op dit moment gevonden gegevens gaan terug op de lutheraan Jan van Wickevoort die zich, enige tijd na de inname van Antwerpen op 27 augustus 1585 door de Spaanse troepen van de Hertog van Parma, vanuit de Zuidelijke Nederlanden in Amsterdam vestigde. Na de val van Antwerpen waren 30.000 van de 83.000 inwoners naar voornamelijk Duitsland en Engeland vertrokken. Van hieruit keerden velen terug naar de Verenigde Republiek die een actief immigratiebeleid voerde om door het geven van voordelen rijke en vakbekwame zuiderlingen te be-

Schilderij van Abraham van Wickevoort (1606–1682) zoals te zien is in de gevangenpoort in Den Haag, met rechts bovenaan het wapen van de familie Van Wickevoort.



wegen zich in de Noordelijke Nederlanden te vestigen. Jan van Wickevoort liet zich dan ook in 1590 als poorter van de stad Amsterdam inschrijven. Op 23 juni 1593 werd bij notaris Heylinc in Amsterdam zijn testament opgesteld. Hierin werd hij zijdekoopman genoemd. Hij woonde toen in Amsterdam in het huis “t Moorken” en begunstigde zijn halfzusters Janneken van Wickevoort uit Leuven en Neeltgen van Wickevoort uit Antwerpen ieder met 25 gulden. Zijn jongste zoon Gaspar (of Jasper) van Wickevoort erfde zijn portret met als onderschrift psalm 103 die spreekt over de korthed van het leven en de broosheid ervan. Bij het opmaken van het testament werd hij ziek genoemd. Hij zal dan ook wel niet lang hierna zijn overleden. Op 21 januari

1594 werd in de Oude Kerk van Amsterdam een Jan Vinckevooort begraven. Mogelijk dezelfde als de hier genoemde Jan van Wickevoort.

JASPER (GASPAR) VAN WICKEVOORT

Zijn jongste zoon Gaspar de Wicquefort of Jasper Jansz van Wickevoort werd op 14 december 1564 in Antwerpen geboren. Hij is in 1590 met zijn vader van Antwerpen naar Amsterdam gekomen en trouwde daar op 11 oktober 1591 met Catharina Jorisdr Rentorp. Waar hij direct na zijn huwelijk ging wonen, is niet bekend maar een paar jaar later, op 3 april 1598 kocht hij van Jan Braemsz. het huis “De Kleine Wolf” met een tuin aan de Warmoesstraat. Op 20 december 1603 werd hij ingeschreven in het poorterboek van Amsterdam.

“Jasper was koopman op Rusland en werkte nauw samen met Lodewijk, Marijn, Joris en Josua Rentorp. Joris Rentorp en zijn vrouw Catalina Marijns kregen minstens vier kinderen. Hun oudste dochter Catharina Rentorp, was in 1591 in Amsterdam getrouwd met Jasper Jansz van Wickevoort. Hij werd op 14 december

1564 geboren in Antwerpen. Dit huwelijk had alle kenmerken van een typisch Antwerpse koopmansverbintenis. De echtgenote was tien jaar jonger dan haar man"

De Rentorps en ook Jasper van Wickevoort waren overtuigde lutheranen. In 1598 werd Jasper van Wickevoort als diaken van Lutherse Kerk van de "Gemeente van de confessie van Augsburg" in Amsterdam genoemd.¹

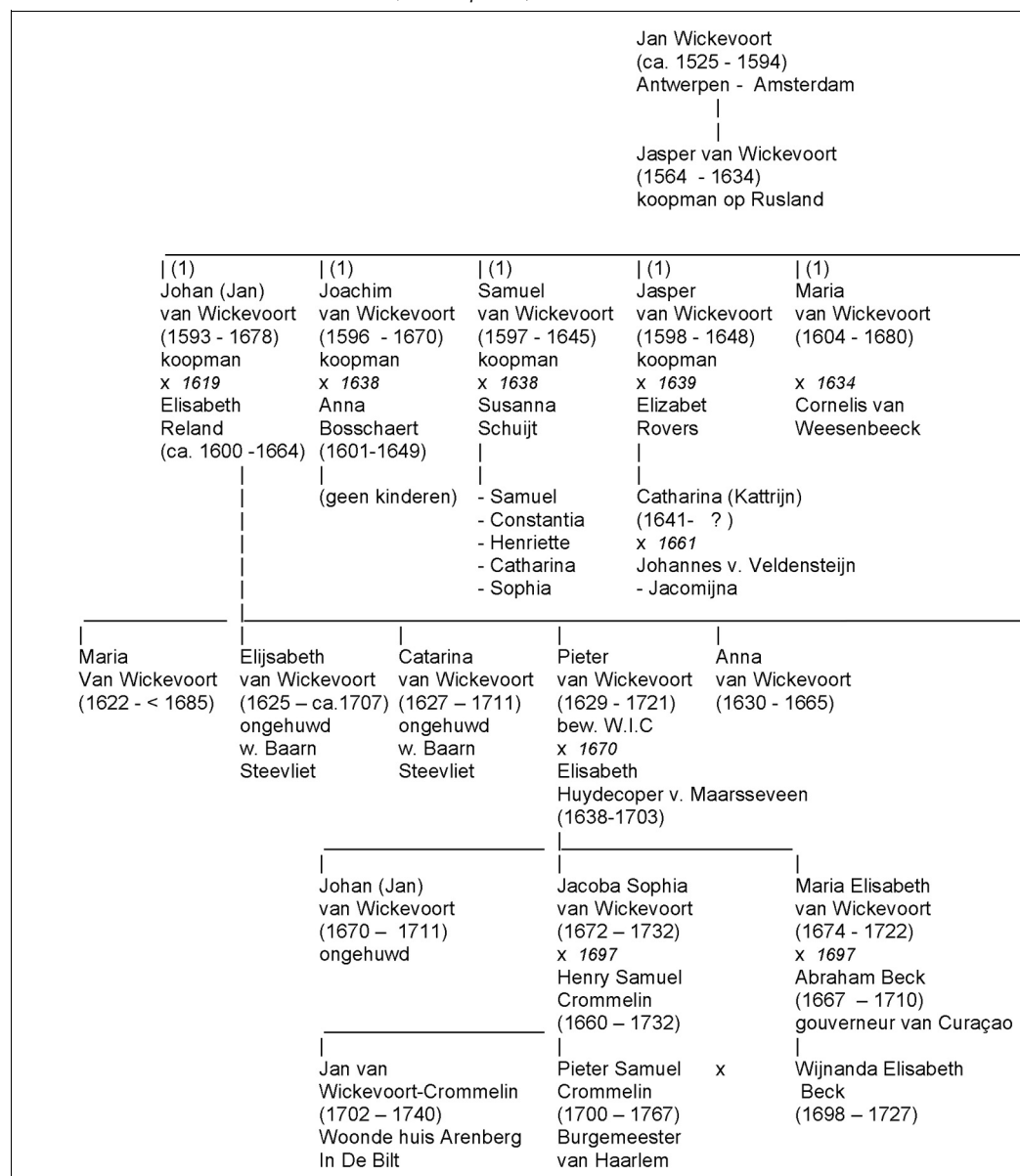
In 1604 werd zijn schoonvader Joris Rentorp, samen met nog drie anderen, omwille van hun geloof kortstondig uit Amsterdam verbannen.

In Amsterdam was de handel op Moskou aanvankelijk in handen van Joris Rentorp. Daar kwam in 1607 een einde aan toen op de beurs het gerucht de ronde deed dat hij failliet zou zijn. Het gerucht bleek waar te zijn en in september 1607 werd Joris wegens onvoldoende middelen gedwongen om zijn eigendommen over te dragen aan zijn schoonzoon Jasper van Wickevoort. In ruil daarvoor stelde Jasper zich garant voor de schulden van zijn schoonvader. Jasper van Wickevoort was rijk. In 1613 bestond alleen de nalatenschap van zijn vrouw al uit 420.000 gulden. Vanaf 1607 hadden Jasper van Wickevoort en Lodewijk Marijn de formele leiding over het handelsgezelschap op Rusland.

Jasper van Wickevoort was ook één van de participanten in de zijdecompagnie. De oprichting rond 1625 van een zijdecompagnie was een initiatief van een aantal Amsterdamse kooplieden omdat een eerdere poging om via Rusland de handel in Perzische zijde te monopoliseren was mislukt. Dit ondanks een aanbevelingsbrief van Prins Maurits aan tsaar Michail Romanov. In 1625 werd Jasper van Wickevoort de Jonge als commies van de zijdecompagnie aangesteld. Hij vertrok naar de Levant en kreeg als opdracht mee om zijde, galnoten en katoen in te kopen. De zijdecompagnie bleek geen doorslaand succes. Integendeel, op een zeker moment gingen de zaken zo slecht dat één van de grootste geldschieters getracht heeft om zich zelf van het leven te beroven. De indruk bestaat dat de zijdecompagnie allerlei leveringsbeloften had gedaan die ze vanwege een tegenvallende aanvoer niet na kon komen. De daaruit voortvloeiende schadeclaims en de hoge verwervingskosten zouden de compagnie rond 1629 te veel zijn geworden.

Jasper investeerde zijn geld ook in een landaanwinningproject van de Zeeuwse waterbouwkundige Cornelis Vermuyden (1590-1677) die de Nederlandse waterbouwtechnieken introduceerde in Engeland en een aanvang maakte met de droogmaking van het veengebied The Fens in East Anglia. Samen met zijn zoons Johannes, Joachim en Jasper de jonge kocht Jasper van Wickevoort op 9 maart 1632 van

Stamboom van de familie Van Wickevoort (de Wicquefort).



Joris Hermansz Rentorp (ca. 1550 - + voor 1615) uit Antwerpen	x Catalina Marijns (1556 – na 1620)		
1591 x (1)	Catharina Rentorp (ca. 1574 – 1611)		
x (2)	Margriet Bosschaerts (ca. 1575 – 1632)		
(1) Abraham van Wickevoort (1606 - 1682) diplomaat x <i>Frankrijk</i> Marie Bouliou (Boulion) (ca. 1610 -1667) - Abraham (1645 - ?) - Jeanna - Elisabeth Anna - Anna Dorothea	(2) Cornelis van Wickevoort (1614–ca.1656)	(2) Catharina van Wickevoort (1616 - 1661) x 1638 Valerius Rover (1612 -)	
Jacobijna van Wickevoort (1632 – ca.1712)	Lucreesie van Wickevoort (1635 - < 1685)	Gasper van Wickevoort (ca. 1633 -1661)	Johannes (Joan) van Wickevoort (ca. 1634 - ca. 1698) ongetrouwd gadermeester Eemnes w. Baarn - Steevliet
x 1659 Philippus Pelt		x (1) 1655 Maria Pelt (- voor 1688) x (2) Henricus (Henry) a Moinichen (-) Medicus Koning van Denemarken - Susanna (1656) - Johannes (1659 - 1666) - Elisabeth (1661)	x Jurgen Hansen Toksvert x Hans Cracowits

Het wapen van Johan van Wickevoort op een landkaart van Thüringen uit 1625 met een opdracht van de Amsterdamse kaartmaker Blaeu aan Joachim de Wicquefort en de Hertog van Saksen.



Philibarto Vernatti, ridder en edelman van de koning van Engeland 400 akker land. Het waren vennen die droogge maakt zouden worden. Dit voor een prijs van 5 pond en 10 schellingen per akker. Er ontstond echter een geschil over de betaling en de overdracht waardoor het nog een aantal jaren duurde voordat er met de ontginningen kon worden begonnen. In juni 1636 werd er uitspraak gedaan over het geschil en op 17 juni 1638 vond eindelijk de overdracht plaats.²

Naast de handel die hij dreef op voornamelijk het Oostzeegebied en de Middellandse Zee was hij ook assuradeur voor schepen die niet onder zijn naam uitvoeren. Hiervoor werd er door een aantal rijke kooplieden uit Amsterdam gezamenlijk een overeenkomst opgesteld waarin de financiële risico's van de vaart werden verzekerd tegen een afgesproken vergoeding. Als een vaart ongelukkig verliep, doordat het schip verging of gekaapt werd, konden er problemen ontstaan bij de financiële afwikkeling hiervan en werd er een akte

bij de notaris opgemaakt waarin de omstandigheden werden vastgelegd om bij een rechtszaak als bewijs te kunnen dienen.³

Uit de archieven blijkt ook dat Jasper van Wickevoort, ondanks zijn vele geld, niet snel van betalen was. Eerder zagen we al de problemen met de financiering van de landaanwinning in Engeland en de uitbetaling van verzekeringsgelden. In 1627 kreeg hij onenigheid met Matheus van Kessel uit Hamburg over een partij goederen uit Moskou die in Amsterdam aan Jasper van Wickevoort verkocht zouden worden.

Toen Van Kessel Jasper van Wickevoort later in Antwerpen van de beurs zag ko-

men, liet hij hem in gijzeling nemen totdat de situatie was opgelost.⁴

Uit het huwelijk van Jasper van Wickevoort en Catharina Rentorp werden minimaal twaalf kinderen geboren. De kinderen werden gedoopt in de Lutherse kerk in Amsterdam. In de doopboeken van de Lutherse kerk werd de naam van de moeder niet genoemd. Maar op 8 augustus 1613 verklaarde Jasper voor de weeskamer van Amsterdam dat:

“Den 8 augusti 1613 heeft Jasper van Wickevoort, coopman, bewesen zijn zeven kinderen als: Jan, out 20 jaer, Joachim, 17 jaer, Samuel, 16 jaer, Jasper, 14 jaer, Maria, 9 jaer, Abraham, 7 jaer, Jacob 4 jaer, daer moeder aff was Catharina Rentorp, voor elk van hen de som van 28 dusent gulden van hun moeders erfdeel.”

Nadat Catharina Rentorp op 18 oktober 1611 overleden was, hertrouwde Jasper ca. 1613 met Margriet Bosschaerts de weduwe van Cornelis van Beseler. Uit dit huwelijk zijn nog twee kinderen geboren: Cornelis geb. 1614 (overleden te Napels) en Catharina geb. 11 maart 1616 en overleden in 1661. Catharina trouwde in 1638 te Amsterdam met Valerius Rover. Joost van den Vondel heeft rond 1636 een gedicht voor een aanbieder van Catharina gemaakt met de Mooie titel: *“GEBOORTEKRANS Voor de jongkvrou KATERINE VAN WICKEVORT”*

Jasper is blijkbaar verhuisd, want bij het overlijden van zijn tweede vrouw Margriet Bosschaerts in 1632 woonde hij: *“Op de Oost Indische graft by 't Ruslandt in*

GEBOORTEKRANS

Voor de jongkvrou

KATARINE VAN WICKEVORT

O kransken, uw geluck weeght over:
Geensins om dat de goude lover
En zijde bloem u cieraat streckt;
Maar om dat ghy het hair bedeckt
Van d'eelste bloem der lentbloemen,
Om wie van haar geluck zou roemen
Dees hant, zoo 't Venus daar toe broght,
Dat zy dees bloem eens plucken moght,
Waar op een drom van vryers loncken.
Wat baat de bloem, dat zy blijf proncken
Vergeefs op haren groenen struick?
Men looft de dingen om 't gebruick.
Gepluckte roos kan 't hart verquicken,
Dat in zijn flauwte scheen te sticken.
Wat 's aangenamer dan de lent?
Doch eer met 't merckt loopt zy ten end.
Wat baat de bloem den dauw te slorpen?
Zy is 't verwelcken onderworpen.
Bedocht dit schoone Katharijn,
Die, boven zon en zonneshijn,
Verblijft alle oogen, die haar minnen;
Zy zou haar al te schuwe zinnen,
Als een gezeggelicke Maaght,
Op hem, die trouwe liefde draaght,
Eens zetten, en met gunstige ooren
Naar zijn gebeên en klaghten hooren;
Eer haar de lentetijt ontschoot.
Wat eenzaam leeft is levend doot.

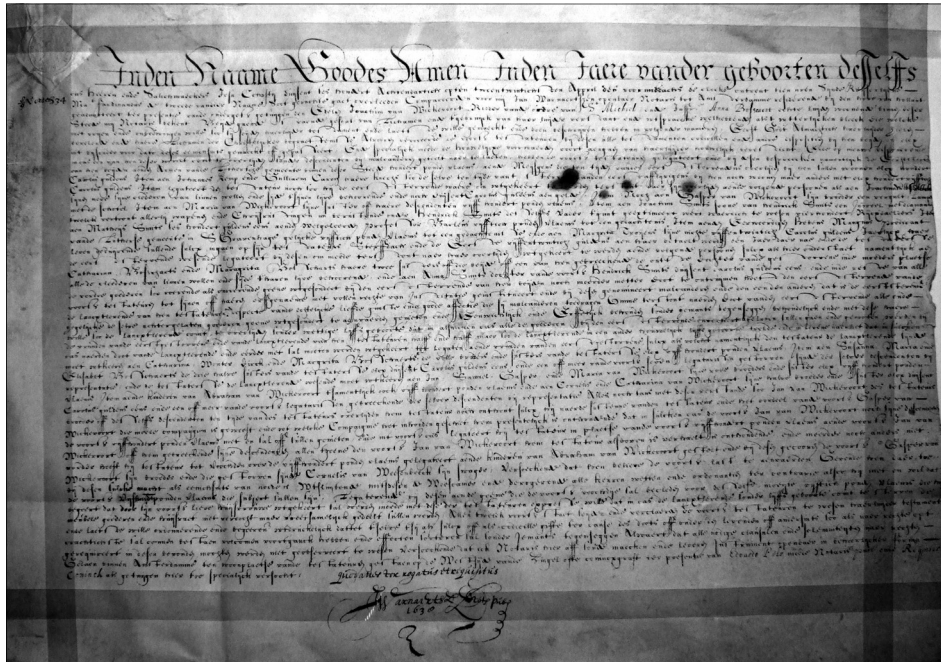
Amsterdam". Op 23 december 1634 is Jasper van Wickevoort begraven. Er werd toen 15 gulden betaald voor het luiden van de kerkklokken wat zou kunnen betekenen dat Jasper aan het eind van zijn leven katholiek is geworden. In zijn testament van 20 mei 1634 had hij al aangegeven begraven te willen worden in de Nieuwezijds Kapel in het graf waar ook zijn eerste vrouw Catharina Rentorp werd begraven.⁵ Zijn erfgenamen waren zijn kinderen, behalve zijn "ongehoorsame" zoon Abraham van Wickevoort die maar f 300,- per jaar kreeg omdat hij in de voorgaande jaren al zoveel geld gekost had!, waarop Abraham besluit om deze erfenis niet te accepteren. De erfenis van Jasper zorgde voor de nodige onrust binnen de familie. Zodanig dat er op 30 januari 1635 bij notaris Verheij in Amsterdam een overeenkomst werd vastgelegd waarin de erfgenamen van Jasper van Wickevoort: *"om niet meer tegen elkaar met eenige injureuse, (beledigende) scheld ofte lasterwoorden uyt te vaeren op verbeurte van 25 gulden ten behoeve van de armen onser Lutersen gemeente alhier"* en werden Andries Pels en Willem van Dalen, hun goede bekenden, gevraagd om als scheidsrechter op te treden bij de verdeling van de boedel.⁶

JOACHIM VAN WICKEVOORT

Eén van de zonen van Jasper van Wickevoort was de in 1596 geboren Joachim van Wicquefort. Hij was bankier, zijdekoopman in de Warmoesstraat en diplomatiek agent voor Bernard von Saxon-Weimar en heeft als zodanig een rol gespeeld in de onderhandelingen die leidden tot het beëindigen van de dertigjarige oorlog. Hij was hierna sinds november 1639 resident bij de Zeven Provinciën van Amalia Elisabeth van Hanau-Münzenberg, landgravin van Hessen-Cassel en bleef gedurende 20 jaren in die betrekking. Ook correspondeerde hij met Christina van Zweden. Zij was koningin van Zweden van 1632 tot 1654.⁷

Joachim handelde samen met zijn broers en compagnons Johan en Casper van Wickevoort op Noorwegen en Denemarken. Dit blijkt o.a. uit een machtiging die zij in 1636 gezamenlijk verstrekten aan Dirck Verster, wonende te Bergen in Noorwegen om namens hen vorderingen te innen.⁸ Wat later koopt hij samen met Paulo de Wilhelm 18.961 pond kruidnagelen van Jochem Pieters, wonende te Kopenhagen en vertegenwoordiger van de Oost-Indische Compagnie in Denemarken voor een bedrag van 47.402 guldens en 10 stuivers. Hij handelde ook met Alhonse de Lopez de adviseur van kardinaal Richelieu. In

Testament van Joachim van Wickevoort, ridder in de Orde van St. Michel.



1636 heeft hij aan hem 20.000 kilo buiskruit, 600 musketten en één veldkanon verkocht.⁹

Joachim was in 1623 gehuwd met Anne Bosschaert (1601-1649) de dochter van Diederick Bosschaert, laken- en tierentein-koopman uit Hamburg en Catharina Schellinck.¹⁰ Anne Bosschaert was een achternicht van de dichter en historicus Pieter Corneliszoon Hooft. Joachim had ook vriendschappelijke betrekkingen met Constantijn Huygens, Caspar Barlaeus en Joost van den Vondel, die in 1640 zijn spel Jozef in Dothan opdroeg aan Joachim van Wickevoort, Ridder, Raad en Resident van Haar Hoogheid van Hessen. Hij maakte deel uit van de beroemde "Muider Kring" die bijeenkwam bij P.C. Hooft op het Muiderslot. Hij was ook een liefhebber van kunst en een verzamelaar van naturalia, schelpen, en schilderijen. In een brief van 4 december 1634 aan W. Geleijnsz., de commandant van een vloot van VOC schepen, heeft Joachim van Wickevoort een notitie opgenomen, waarin hij vermeldt welke Oost-Indische goederen het meest wenselijk zijn om

naar Nederland te importeren. Hierin worden ook "Schoone Curieuse Schilderijken" genoemd. In 1631 woonde Joachim van Wickevoort op de hoek van de Papenburchsteeg en betaalde een belasting van 180 gulden. Joachim de Wicquefort had ook een huis in de Nieuwe Houtstraat (of aan het Haagse Voorhout) te Den Haag. Hier was één vertrek ingericht met, onder andere Italiaanse en Vlaamse schilderijen en een ander met antiquiteiten en curiosa, zijn boekerij, zijn schilderijen, zijn muntencollectie en zijn talrijke uit Indië en andere vreemde landen afkomstige rariteiten. Zo bezat Wicquefort een vijftal Griekse boeken met tekeningen van Albrecht Dürer op de eerste bladen.¹¹

Joachim was ridder in de orde van St.-Michiel en heeft, via zijn broer Abraham te Parijs, meegeholpen bij het verlenen van de ridderorde van St.-Michiel aan Pieter Corneliszoon Hooft. Hij stierf kinderloos in 1670.

Al op 22 april 1738 hadden Joachim van Wickevoort en zijn vrouw Anna Boschaert hun testament laten opmaken bij Jan Wanaert notaris te Amsterdam.¹² Zijn broers, Jan, Samuel, Casper en zijn zuster Maria van Wickevoort werden ieder 500 Vlaamse ponden in het vooruitzicht gesteld. Alleen zijn broer Abraham zou niets krijgen. De 500 Vlaamse ponden dienden te worden verdeeld onder zijn kinderen. Zijn halfbroer en zuster Cornelis en Catharina van Wickevoort krijgen dan elk 1000 gulden. Ook hier komt Abraham er weer bekaaid vanaf! Van dit testament is een mooi afschrift gemaakt, dat gekalligrafeerd is op een groot vel perkament en bewaard wordt in het stadsarchief van Amsterdam.¹³

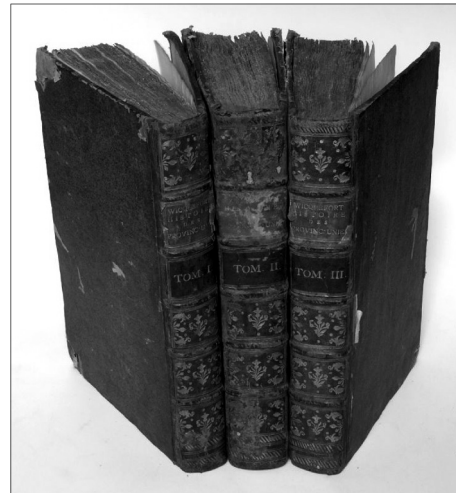
ABRAHAM VAN WICKEVOORT

Een ander zoon van Jasper van Wickevoort is Abraham van Wickevoort die op 24 december 1606 in Amsterdam is gedoopt. Hij werd in 1621 als student in de filosofie in Leiden ingeschreven; in 1627 studeerde hij af. Hierna is hij waarschijnlijk voor korte tijd naar Parijs geweest want zijn vader maakte op 27 juli 1629 een afspraak met Joannis Wils een koopman in Parijs om zijn zoon Abraham in dienst te nemen. Hij zal hier niet lang geweest zijn want in 1635 behaalde hij de doctorsgraad in de rechten. Hij heeft als student al op grote voet geleefd want op 22 april 1635 verkocht hij zijn hele bibliotheek aan zijn broer Joachim van Wickevoort voor een bedrag van 2000 gulden om een schuld te voldoen die hij bij zijn broer had.¹⁴ Hij had al wel zakelijke belangen weten op te bouwen zoals te lezen valt in een notariële akte waarin hij aan zijn broer Samuel van Wickevoort het recht op levering van wapens aan Hans Stuerse, kapitein onder het regiment van Josua van

Rantsau in dienst van de Koning van Frankrijk overdraagt.¹⁵ Hij vertrok hierna naar Parijs waar hij staatskunde studeerde. Hier kwamen zijn bijzondere talenten ter ore van de keurvorst van Brandenburg die hem in 1646 tot zijn resident aan het Franse hof benoemde. Hij heeft deze betrekking tot 1659 uitgevoerd. Toen hij in ongenade viel van kardinaal Mazarin die hem er van beschuldigde dat hij geheime informatie over zijn familie en speciaal over het liefdesleven van Lodewijk XIV naar Holland overgebriefd had. Kardinaal Mazarin liet hem in de Bastille opsluiten. Een jaar later werd hij op afspraak van de Brandenburgse gezant naar Calais overgebracht. Drie maanden later riep de kardinaal hem terug en beloofde hem een jaarwedde van 1000 kronen, die hem uitbetaald werden tot aan de oorlog tussen Lodewijk XIV en de Staten van Holland. Hij vertrok via Calais naar Engeland en van daar naar Den Haag, waar hij een machtige beschermer vond in de raadspensionaris De Witt, met wie hij gedurende zijn verblijf te Parijs gecorrespondeerd had en die hem tot geschiedschrijver van Holland benoemde. In een resolutie van de Staten van Holland van 2 april 1672 werd aan Abraham van Wickevoort, als historieschrijver, de som van drie duizend, honderd vijftig gulden (of duizend zilveren ducats) toegezegd voor het schrijven van de geschiedenis van de Republiek in de periode 1648–1651. En nog duizend gulden voor elke twee daarop volgende jaren.

In 1665 was hij resident van de koning van Polen en minister van de Hertogen van Brunswijk-Luneburg in Den Haag. Toen de Staten van Holland in 1674 nog in oorlog waren met Frankrijk, werd Abraham van Wickevoort beschuldigd van het sturen van berichten naar Engeland, waarvan de inhoud de Prins van Oranje in een kwaad daglicht stelde en die strijdig waren met de belangen van de Republiek. Uit de correspondentie zou kunnen worden opgemaakt dat de Prins van Oranje een opstand in Engeland aan het voorbereiden was. Abraham had toegang tot geheime informatie omdat hij sinds 1666 door de Staten van Holland betaald werd om geheime papieren te vertalen. Op 20 maart 1675 werd hij hiervoor op verzoek van

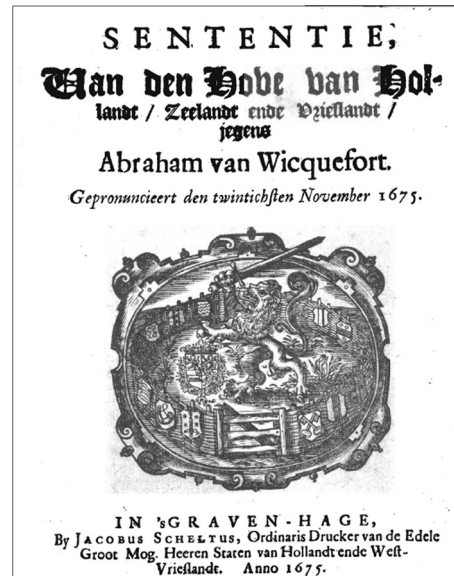
Driedelig geschiedkundig werk van Abraham van Wickevoort.



Het voorblad van de Duitse uitgave van "De taken van de Ambassadeur" van Abraham van Wickevoort.



Het voorblad van de veroordeling van Abraham van Wickevoort in 1675.



de Prins van Oranje gevangen genomen, veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf en opgesloten in Den Haag. Er werd een speciale cel voor hem getimmerd op de zolder van de Gevangenpoort. Hij heeft daar tot 11 februari 1679 gevangen gezeten toen hij met hulp van de dienstmeid van de cipier wist te ontsnappen. Hij vluchtte naar Lüneburg-Celle waar hij tot Raad van de Hertog van Brunswijk-Lüneburg werd aangesteld. Twee jaar later is hij met verlof van de Staten van Holland toch weer voor een korte periode teruggekeerd naar Den Haag en een jaar daarna op 23 februari 1682 in Lüneburg-Celle overleden.

Abraham van Wickevoort is beroemd geworden door het schrijven van het standaardboek over het werk van diplomaten, dat invloed heeft gehad op het denken over diplomatie en de organisatie van ambassades.

Hij schreef niet in de zin van wat ze zouden moeten doen, maar wat ze deden. Zijn boek: "L'ambassadeur et ses fonctions" (De taken van de ambassadeur) werd dan ook het meest gelezen handboek voor de diplomaat in de 18^e eeuw. Het is in het Engels vertaald als "The Ambassador and His Functions" en als zodanig nog steeds te koop in Engeland en Amerika. En er bestaat een oude Duitse vertaling uit

1682 *"L'ambassadeur oder Staats-Bothschafter und dessen hohe Fonctions"*.¹⁶
Voor zover ik heb kunnen vinden bestaat er geen Nederlandse vertaling van.

Abraham van Wickevoort was in Frankrijk gehuwd met Maria Bouliou en liet een zoon Abraham en drie dochters na.

NOTEN:

(alle notarissen te Amsterdam, tenzij anders vermeld)

1. Not. Jac. Gijsbertsz 33-155 d.d. 14-04-1598
2. Not. Johan Verhey 788-181 d.d. 09-03-1632
(zie ook: http://nl.wikipedia.org/wiki/Cornelis_Vermuyden)
Vergl. J. Korthals Altes; polderland in Engeland. Zijn boek over Sir Cornelius Vermuyden.
3. Not. Ed. Pels 1609-30 d.d. 09-06-1639
In deze akte wordt o.a. Johan Schuijt als mede assuradeur genoemd. Mogelijk de broer van zijn schoondochter Susanna Schuijt
4. Not. Johan Verheij 782 (map 17) 95 t/m 110 d.d. 10-12-1627
5. Not. Johan Verheij 790-235 d.d. 20-05-1634
Bij de opgravingen in de kapel in 2005 zijn er geen herkenbare grafstenen van de familie Van Wickevoort aangetroffen. Zie: Zerken en graven in de Nieuwezijds Kapel, Amsterdamse Archeologische rapporten, Jerzy Gawronsky, AAR 7, 2007
6. Not. Johan Verheij 791-34 d.d. 30-01-1635
7. Deze brieven zijn nog aanwezig in het archief van Stockholm onder de aanduiding Hollandica 30 en 333
8. Not. J. Verheij 793 d.d. 18-08-1636
9. Not. Benedict Baddel 950-588 en 608 d.d. 12-11-1636 en 21-11-1636
10. Not. J. Verheij 791-38 d.d. 30-01-1635
Anne Bosschaert wordt ook wel genoemd als Anna de Wilhelm, een zuster van Mr. David Le Leu de Wilhelm, zwager en amtsgeenoot van Huygens en dochter van *George le Leu de Wilhelm* en *Aegidia van Opalphens*. of als de dochter van Arent (of Arnout) van Erp en Gertruyd Willems.
De verwantschap van P.C. Hooft met Joachim van Wickevoort loopt over zijn vrouw Anna Bosschart en Leonora Hellemans:
Cornelis de Renialme, tr. Maria van den Cruyce. Hiervan o.a.:
 - 1 Francina de Renialme, tr. Andries Snellinck. Hiervan o.a.:
 - a Catharina Snellinck, tr. 1593 Diederick Bosschart, laken- en tiereteinkoper te Hamburg.
Hiervan o.a.: Anna Bosschart, tr. 1623 Joachim van Wickevoort.
 - b Karel (Carlo) Snellinck.
 - 2 Maria de Renialme, tr. Jacob Tasso.
 - 3 Lanceloot de Renialme, tr. 1574 Maria de Cordes.
Hiervan o.a. Jan Carel de Renialme = Jan Carel de Cordes.

- 4 Geertruid de Renialme, tr. Gaspar van Surck.
Hiervan o.a. Susanna van Surck, tr. 1583 Arnout Hellemans.
Hiervan o.a. Leonora Hellemans, tr. P.C. Hooft.
11. volgens een verslag van Charles Ogier, secretaris van kardinaal de Richelieu, die bij Joachim van Wickevoort op bezoek was op de terugreis van een diplomatieke reis naar Polen (22 Augustus 1636)
12. Not. J. Wernaertsz 656-102 (map 2) d.d. 22-04-1638
13. Stadsarchief Amsterdam: Archief van de Eigenaren van het Huis Marquette, de Heerlijkheid Assendelft en het Huis Assumburg en Aanverwante Families, en van de Familie Van Limburg Stirum
No: 231 - 1.1.2.3.1 - 367 JOACHIM VAN WICKEVOORT EN ANNA BOSCAERT. (1638 - 1 charter) *"Testament van Joachim van Wickevoort, ridder in de Orde van St. Michel en Anna Boscaert, echtgenooten, wonende te Amsterdam, westzijde Singel of Koningsgracht"*
14. Not. Johan Verheij 791-548 d.d. 27-11-1635
15. Not. Johan Verheij 772 d.d. 11-08-1635
16. Opvraagbaar via Google Books

OPROEP

Tennisvereniging Eemnes (TVE)

In augustus 2012 bestaat de Tennis Vereniging Eemnes alweer 40 jaar. Het jubileumjaar zal bol staan van diverse activiteiten voor verschillende doelgroepen binnen en buiten de vereniging.

Eén van de activiteiten die als 1^e op de agenda zal staan is een expositie die in samenwerking met de Historische Kring Eemnes zal worden gehouden in de Oudheidkamer van november 2011 tot april 2012. Daarbij zullen de gebeurtenissen en ontwikkelingen van de afgelopen 40 jaar aan de orde komen.

Om goede invulling te geven aan de expositie is de organisatie op zoek naar oude foto's (van het 1^e clubhuis, kampioenen, speciale gelegenheden, luchtfoto's) anekdotes, krantenartikelen, oude tenniskleding/rackets en andere voor deze expositie mogelijk van belang zijnde attributen.

Heeft u nog één of meer van bovenstaande zaken in uw bezit die u in bruikleen zou willen geven om deze tentoonstelling te verrijken, dan wordt dat zeer op prijs gesteld. U kunt dan contact opnemen met Martin Eek, Voorzitter Tennisvereniging Eemnes. Tel. 035-5317135 of voorzitter.tveemnes@gmail.com. Correspondentieadres is Hasselaarlaan 68, 3755AX te Eemnes.

TENTOONSTELLING

28 mei - medio oktober 2011

Oude ansichtkaarten

Gratis toegang!

Oudheidkamer
Elke zaterdag
geopend van
14.00 - 16.00 uur



groetjes uit EEMNES

HISTORISCHE KRING EEMNES



Raadhuislaan 2-A, 3755 HC Eemnes | Telefoon: 035-538 1609 | www.historischekringeemnes.nl

ADVERTEERDERS:

Restaurant Eemland,
Partycentrum 't Koetshuys
Rabobank Soest Baarn Eemnes
Notariskantoor mr. W.A. van der Sluis
De Valk Hensbergen Opticiëns
Welkoop, Groen & Doen
Collectie Streefoord Kunsthandel
A.J.M. van der Wardt, Eemnes

SPONSORS:

Aannemingsmaatschappij ZVS B.V.
Eemnes
Adrie Hoogland Vastgoed B.V. – Eemnes
J. van Ijken B.V. Oude Bouwmaterialen
Vrienden van de Oudheidkamer

De Historische Kring Eemnes is een door de Belastingdienst erkende Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI), waardoor belastingvrije schenkingen aan de vereniging kunnen worden gedaan.

Van onze vrienden moeten we het hebben!

‘Vrienden’ vervullen stille wensen van de HKE

Voor minimaal 15 euro p.j. kunnen leden
‘vriend’ worden van de Oudheidkamer.

*Vraag inlichtingen of geef u op bij:
J. Frantsen, 035-5310442*

VRIENDEN VAN DE OUDHEIDKAMER

INLEVEREN KOPIJ

Kopij

- handgeschreven of getypt in overleg met redactie,
- op drager (met afdruk) en illustratiemateriaal naar J. Smids, Graanoogst 3,

- per e-mail (tekst) aan:
hke-lay-out@xs4all.nl

Kopij voor het volgende
kwartaalboekje ontvangen wij graag
voor 15 augustus 2011.